Ніва

БЕЛАРУСКі ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВіК

№ 7 (1251) ГОД XXV БЕЛАСТОК, 17 ЛЮТАГА 1980 г. ЦАНА 1 зл.

Сабраўся карэспандэнцкі авангард.

Сямейная сустрэча

Карэспандэнцкія з'езды — гэта ўжо ў нас традыцыя. Кожны год збіраецца ўся ніваўская сям'я — і хатнія, і запрошаныя госці. Дзеляцца ўражаннямі, парадамі, парушаюць розныя праблемы. Гэта яны сваімі інфармацыямі, нібы правадамі, спалучаюць жыхароў усёй Беласточчыны і не толькі. Калі б нарысаваць геаграфічную карту і спалучыць Беласток з мясцовасцямі карэспандэнтаў, дык убачылі б, што яны не толькі па ўсім ваяводстве, але нават у адлеглых кутках нашай краіны.

Падлікі актыўнасці карэспандэнтаў за мінулы год дазволілі вылучыць дваццацітрохасабовы авангард. Такі ж, як і папярэднім разам, але наколькі больш плённы! Паявіўся ў „Ніве" аж 741 матэрыял, на 127 больш, чым у 1978 годзе. Хто ж яны, гэтыя людзі?

Мікалай Панфілюк — пісьманосец з Дубіч Царкоўных, пераможца мінулагодняга конкурсу на карэспандэнта года. Яго інфармацыі — гэта вернае адлюстраванне праблем, здарэнняў, недахопаў і поспехаў мясцовай гміны.

Эдмунд Вайсковіч — другі карэспандэнт года. Пажылы, заўсёды радасны чалавек. Што б значыла Гайнаўка без Вайсковіча? Яго семдзесят сем інфармацый — гэта кадры з жыцця гэтага горада і яго ваколіц. Лаканічныя і прадуманыя матэрыялы.

На трэцім месцы — Уладзімір Сідарук. Належыцца яму асаблівая пахвала за ўпартыя і шырокія пошукі, за змястоўнасць артыкулаў, за форму і змест.

Трыццаць восем матэрыялаў Пятра Байко з Белавежы ставяць яго на чацвертым месцы. Яны, нібы сучасныя пушчанскія казкі, прыгожа і вобразна расказваюць аб сужыцці чалавека з прыродай.

І можна так пералічваць кожнага па чарзе, бо кожны з іх на гэта заслугоўвае. Неабходна было б спыніцца і на Васілю Петручуку з яго фельетонамі „З маёй званіцы", і на „Запісках натураліста" Б. Ф. Рудкоўскіна, напісаных простай і даступнай кожнаму чытачу мовай, і на Тамашу Кірылаве з адлеглай Легніцы, і на нашых паэтах: Івану Кірызюку, Мікалаю Лук'янюку, Міхасю Красоўскаму ды Хведару Хлябічу, якія, каб глыбей увайсці ў душу чытача, звяртаюцца да вершаванай мовы. Аб кожным з іх можна было б шмат і шмат гаварыць. Яны, як сказала рэдактар Вера Валкавыцкая, „летапісцы нашых дзён і зямлі". Гэта людзі, якіх нешта ўстрывожыла і пачалі пісаць, ідучы на дапамогу іншым. І неабходна тут прывесці словы В. Петручука: „Мы ніколі не даб'емся ідэалу, але пустазелле глушыць трэба. А можа часам стрымаем некага перад нейкім глупствам?.."

Адначасова сваімі публікацыямі даюць яны прыклады другім. Людзі пачынаюць пісаць не заўсёды на беларускай мове, часта на мясцовай гаворцы, або перамешаных польска-беларуска-рускай мовах, але не істотнае, як заявіў Хведар Хлябіч, „па-якому ты сказаў, але як і што". І карэспандэнты,

(Працяг на стар. 3)

ТОЛЬКІ АДНО ПЫТАННЕ

У пачатку бягучага года мы звярнуліся да начальнікаў гарадоў і гмінаў Беластоцкага ваяводства з пытаннем:

— Што вы лічыце за найважнейшае грамадска-гаспадарчае дасягненне ў гміне ў мінулым годзе?

Першым адказ на пытанне даслаў у рэдакцыю „Нівы" начальнік Нараўкаўскай гміны **ЮЗЭФ НАВІЦКІ**. Прыводзім яго поўнасцю:

„У нашай гміне ў мінулым годзе закончылі пабудову больш 10-кіламетровага адрэзка асфальтаванай дарогі з Навасадаў у Нараўку і 1,5-кіламетровай асфальтаванай вуліцы А. Міцкевіча ў Нараўцы.

Жыхары Нараўкаўскай гміны выканалі рэкордны грамадскі пачын — на агульную суму 3 мільёнаў 400 тысяч злотых.

У вёсках Лесна і Міклашэва закончылі камасацыю зямельных угоддзяў ПФЗ.

У Нараўцы ГС адкрыў вялікі прыгожы рэстаран і кафейную".

Начальнік Міхалоўскай гміны — **інж. ЗЯНОН БЯЗУБІК** паінфармаваў: найважнейшым грамадска-гаспадарчым дасягненнем з'яўляецца пабудова 11 кіламетраў даяздных дарог да лугоў і сенажацяў. У грамадскіх пачынах былі зроблены работы на суму 6 100 тысяч злотых (адрамантавалі 5,5 км мясцовых дарог, пабудавалі ў сырым стане будынак гміннага ўпраўлення, адрамантавалі плавальны басейн, пасадзілі 5 тысяч дэкаратыўных дрэўцаў і 1,5 тысячы кустарнікаў, апрача таго пасадзілі 18 гектараў лесу. У пералічэнні на аднаго статыстычнага жыхара з гэтай сумы выпала па 598 злотых.

Начальнік горада і гміны Саколка — **інж. ЯН ЗЭМБОВІЧ**:

— За найважнейшае мінулагодняе дасягненне лічу развіццё сучасных форм гаспадарання ў сельскай гаспадарцы. Лік спецыялістычных гаспадарак у нашай гміне павялічыўся ў 1979 на 37 і зараз іх 124. Сярод іх пераважаюць гаспадаркі, якія спецыялізуюцца ў жывёлагадоўлі. Найбольшых прадукцыйных поспехаў дабіліся наступныя сяляне: Здзіслаў Рашкоўскі з Сярбоўцаў (гадуе ён 30 штук быдла), Багуслаў Ігнатовіч з Пуцілкаў (гадуе 14 штук быдла), Вацлаў Скварко з Сярбоўцаў (гадуе 27 штук быдла), Зыгмунт Клімовіч з Задважанаў (гадуе 160 свіней). Вальдэмар Геніюш з Геніюшаў пабудаваў новую хлеўню, здабываючы першае месца ў конкурсе „Залатая веха" і зараз гадуе 250 штук свіней.

Усе спецыялістычныя гаспадаркі, якія гадуюць быдла і свіней, абапіраюць прадукцыю на ўласнай кармавой базе. Яны вядуць рацыянальную гаспадарку на пасбішчах, робяць кішонкі і падсеўкі, змагаюцца за высокія ўраджаі збожжавых культур.

Умацаваліся і развілі сваю дзейнасць сялянскія вытворчыя калектывы. У гміне іх ёсць 50. У канцы мінулага года заснавалася першая сельскагаспадарчая прадукцыйная слулдзельня, якая занялася вырошчваннем агародніны, фруктаў і кветак. Будзе яна таксама перапрацоўваць вырашчаную агародніну ў адаптаваным з гэтай мэтай будынку ў Багушах.

Значна палепшыліся сацыяльна-бытавыя ўмовы жыхароў горада Саколкі. Наваселле спраўлялі 100 сем'яў, якія атрымалі кватэры ў рамках спулдзельчага будаўніцтва. Апрача таго, пабудавалі яшчэ 72 аднасямейныя дамы. Прадпрыемствы Саколкі пабудавалі першыя ў гэтым горадзе яслі на 100 месц. У грамадскім пачыне рушыла пабудова чацвёртага прадшколля на 120 месц. Расце таксама бальніца на 258 месц.

Падрыхтаваў Я. Целушэцкі

КРАЯЗНАЎЧЫ СЛОЎНІК

Вайнахі

Маленькая гэта вёсачка — усяго два дзесяткі гаспадарак. Затое радавод свой выводзіць яна не абы ад каго, а ад тых мужных вояў, што разграмілі крыжацкія полчышчы пад Грунвальдам! Гэта некалькім з іх за адвагу ў бітве сам кароль Ягела, быццам бы, тут „адрэзаў" па ладнай валоцы зямлі, каб у дастатку сабе жылі і хлеб жавалі.

Вядома, жыццёвая праўда пераважна карыстаецца больш бляклымі фарбамі, чым красачная легенда. Справа ў тым, што паўстанне Вайнахоў хутчэй за ўсё трэба звязваць з дваром вялікага князя літоўскага Сакалда, які знаходзіўся непадалёку ўпадзення рэчкі Саколдкі (сённяшняй р. Саколкі) у раку

(Працяг на стар. 4)

У зацішнай вёсачцы Вайнахі затаіліся красачныя абразкі са змрочнай даўніны.

ХРОНІКА

■ На апошнім сходзе гуртка БГКТ у Саколцы быў удакладнены план працы гуртка да канца бягучага года. Сход уганаравалі сваёй прысутнасцю першы сакратар гмінна-гарадскога камітэта ПАРП Васіль Паскробка і старшыня ГП БГКТ Мікалай Самоцік.

■ Справаздачна-выбарны сход у Старым Ляўкове (гміна Нараўка) звярнуў асаблівую ўвагу на недастатковую эфектыўнасць працы гуртка. У новае праўленне выбраны: Ніна Сікорская — старшыня гуртка, Ірэна Мірановіч — намеснік старшыні, Валянціна Грыка — сакратар, Таццяна Харкевіч — скарбнік, а дэлегатам на з'езд БГКТ выбраны Іван Рэент.

■ 24 студзеня адбылося пасяджэнне гарадскога праўлення гуртка БГКТ у Беластоку. На ім абмяркоўваўся даклад на справаздачна-выбарную кадэнцыю, якая адбудзецца 24 лютага. Падкрэсліваючы вялікія дасягненні, прысутныя не памінулі і некаторыя недахопы ў дзейнасці. Было прысвечана таксама шмат увагі і арганізацыйным справам, звязаным з гэтай канферэнцыяй. (МХ)

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

ДАЎГАВЕЧНЫЯ ТРУБЫ

Лепш за ўсялякія фарбы і смолы ахоўвае трубаправоды ад карозіі звычайны бетон. Абліцаваныя ім звонку і знутры вадаводы служаць у дзесяць з лішнім разоў больш, чым з чыстай сталі. Расход металу на „слаёныя“ трубы змяншаецца ўтрая. Меліяратары Беларусі зберагуць тысячы тон сталі і чыгуну.

Асноўную эканомію дасць новы цэх, пушчаны на заводзе жалезабетонных вырабаў у гарадскім пасёлку Коханава Віцебскай вобласці. Гэтыя эканамічныя трубы выпускаюць таксама цэхі ў Скідалі, Ельску і Любані.

КІРУЕ АЎТАМАТ

Завод-аўтамат хлебабулачных вырабаў уведзены ў эксплуатацыю ў горадзе Бяроза. Амаль усе вытворчыя працэсы тут механізаваны і аўтаматызаваны. Праектная магутнасць завода — 40 тон хлебабулачных вырабаў у суткі. На ім занята амаль столькі ж рабочых, як і на старой вытворчасці, але там штосутачна выпускалася толькі 18 тон хлеба.

КАЛЯНДАР

380 гадоў назад
17.2.1600 на Плошчы Кветак у Рыме быў спалены Дж. Бруна, італьянскі філосаф.

170 гадоў назад
22.2.1810 нар. Ф. Шапэн, польскі кампазітар і піяніст, заснавальнік польскай музычнай класікі.

60 гадоў назад
22.2.1920 нар. А. Коршак, беларускі савецкі паэт.

Niwa
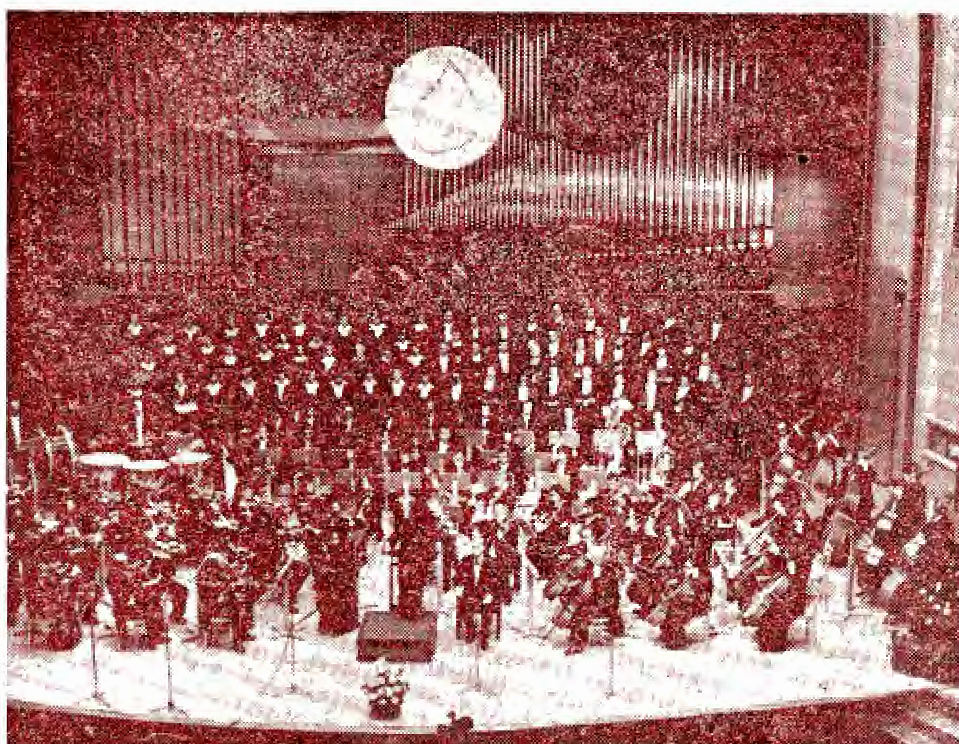
BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE“
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch", Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie nr 1153-201045-139-11.

B.Z.Graf. Zam. 262. Nakład 7.900 egz. I-2

Выступае Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР і Дзяржаўная акадэмічная руская харавая капэла імя А. Юрлава. *Фота Э. Трыгубовіча*

КАРЭСПАНДЭНЦЫЯ З МІНСКА

ЛІРА БЕЛАРУСКАЙ ВОСЕНІ

„Пятая пара года ўступае ў свае правы...“ Так гавораць у Беларусі, калі ў лістападаўскія дні на гарадскіх вуліцах з'яўляюцца афішы, запрашаючыя на канцэрты Усесаюзнага фестывалю мастацтва „Беларуская музычная восень“.

Гэты фестываль адбыўся ўжо шосты раз. Колькасць яго паклоннікаў, як сярод гледачоў, так і сярод саміх удзельнікаў, узрастае з году ў год. Гэта і не дзіўна. Найбольш пераборліваму слухачу, гледачу ў багатым фестывальным „букеце“ абавязкова нешта спадабаецца. Аматарам класічнага балету і сучаснай камернай музыкі, маладзёжных вакальна-інструментальных груп і самабытнага нацыянальнага мастацтва розных народаў, мінчанам і жыхарам аддаленых ад беларускай сталіцы раёнаў адрасуюцца разнародныя праграмы.

У гэтыя дзесяць дзён рэспубліка нагадвае велізарную канцэртную плошчу праз Палацы і Дамы культуры — вясковыя і гарадскія; праз актавыя залы навучальных установ, эстрады кінатэатраў і тэлестудыі пралягае маршрут фестывалю. Вядома, усе яго дарогі перакрыжоўваюцца ў Мінску. Тут кожны вечар быў запоўнены рознымі выступленнямі. Напрыклад, сімфанічная, камерна-інструментальная і вакальная музыка гучыць у філармоніі, любіцелі песеннага і танцавальнага фальклору збіраюцца ў канцэртнай зале Акруговага дома афіцэраў; „зорак“ эстрады можна ўбачыць у Мінскім палацы спорту, а ў Дзяржаўным акадэмічным вялікім тэатры БССР можна пазнаёміцца з майстрамі опернай і балетнай творчасці.

Аб мастацтве не прынята гаварыць лікамі, але статыстыка памятаецца: каля 1,5 тысяч удзельнікаў, 300-500 канцэртаў. А колькі яшчэ сяброўскіх выступленняў наладжваецца пасля таго, як артысты пабываюць на экскурсіях на прамысловых прадпрыемствах, або пазнаёмяцца з мясцовай сельскай гаспадаркай, або сустрэнуцца са студэнтамі!

У шматлікім і штогод абноўленым атрадзе ўдзельнікаў ёсць і нязменнае ядро. Гэта — гаспадары лістападаўскай дэкады, майстры мастацтва Беларусі. Многія з іх добра вядомы і за мяжой. Так, напрыклад, у Фінляндыі і ў Францыі выступалі артысты Дзяржаўнага народнага хору БССР. У Ліване, Сірыі, Бельгіі, Аўстрыі, Галандыі, Швейцарыі, Швецыі, ФРГ, Мексіцы, Сальвадоры, Італіі — Дзяржаўны ансамбль танца Беларусі. Жыхары Даніі з захапленнем прымалі фальклорна-харэаграфічны ансамбль „Харошкі“. У 23 краінах свету знаёмы з мастацтвам беларускага цымбаліста Аркадзя Астрамецкага (у тым ліку ў Англіі, Бірме, Малазіі, Індыі, Японіі), вакальна-інструментальныя кампазіцыі ансамбля „Песняры“ карысталіся поспехам у амерыканскіх Штатах. Спісак беларускіх калектываў — удзельнікаў фестывалю можна працягваць. Гэта і Дзяржаўны народны аркестр БССР, і папулярны вакальна-інструментальны ансамбль „Верасы“.

Цяжка пералічыць і гасцей, чые імёны ўпрыгожвалі афішы „Беларускай музычнай восені“ і могуць сведчыць аб аўтарытэтнасці гэтага форума мастацтва. Тут прадстаўнікі ўсіх рэспублік Савецкага Саюза: Дзяржаўны акадэмічны мужчынскі хор Эстонскай ССР пад кіраўніцтвам Густава Эрнесакса (сярод дасягненняў гэтага калектыву — удалыя гастролі па краіне і за мяжой, шматлікія запісы на пласцінках — Палестрына, Бах, Ласо, Гайдн, Гендэль, Шуберт, Глінка, Танееў, Грыг, Чайкоўскі, Вебер, Бетховен, Ліст, Сметана, Сібеліус, Шастаковіч, Гліэр); Каракскі нацыянальны ансамбль „Мэнго“, здзівіўшы і заваяваўшы сваім мастацтвам французскую і амерыканскую публіку. Удзельнічалі ў фестывалі вядомая „мадам Батэрфляй“ — Марыя Біешу; слаўны выканаўца танцаў народаў свету Махмуд Асамбаеў; адзін са старэйшых прапагандыстаў класічнай і савецкай ансамблевай музыкі — заслужаны калектыў Арменіі Дзяржаўны квартэт імя Камітаса.

Уявіце сабе прытульную залу філармоніі. Над сцэнай — эмблема: залацісты асенні лісточак і дзве ноты — чырвоная і зялёная — колеры беларускага нацыянальнага сцяга. Стройныя трубы аргана (ён быў сканструяваны чэхаславацкімі сябрамі) расквечаны вясёлкай каляровых пражэктараў. Урачыстае ўступленне фанфар — і загучала „Святочная уверцюра“ Шастаковіча. Так пачынаўся ў Мінску першы канцэрт „Беларускай музычнай восені“ 1979 года. У яго праграме прынялі ўдзел адзін з вядучых калектываў рэспублікі Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР, слаўная Акадэмічная руская харавая капэла імя Юрлава, маскоўскія салісты. Зноў парадавала сваіх паклоннікаў салістка беларускай оперы, народная артыстка Савецкага Саюза Святлана Данілюк, якая незадоўга перад гэтым вярнулася з Братыславы, дзе разам з інтэрнацыянальнай групай спевакоў і музыкантаў удзельнічала ў выкананні „Пасій па Матфеі“ Баха.

(Працяг на стар. 4)

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „Ніве“

З дубам у гербе ● Давялося жыць багата ● Толькі адно пытанне ● Міхалоўская моладзь у наступленні ● Свята бельскіх „Васілёчкаў“ ● Як цяля жыццё выратавала ● Дзядзька Квас малоціць ● Рэкруцкія і салдацкія песні ● Весткі з Сямяціч, Орлі, Раек, Трасцянкі, Крываціч ● Калі сніцца, што ты мыеш рэдкія валасы ● Чаго плача Кастусь ● Песня „Тече вода каламутна“.

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 17 II — 8.55 Program dnia. 9.00 Teleranek — Gazda z Diabelnej — odc. 2. 10.20 Antena. 10.45 Czas odnaleziony — film dok. jap. 11.45 Dziennik. 12.00 Rolnicze rozmowy. 12.30 Polska pieśń żołnierska. 13.30 Tryptyk himalajski. 13.50 Teatrzyk piosenki. 14.20 Koncert życzeń. 15.00 Losowanie dużego lotka. 15.15 Gram dla... — teleturniej. 16.00 Wulkany świata. 17.00 Tele-Echo. 18.10 Decydujący front — Wyzwolenie Ukrainy — radz. film dok. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.30 W słońcu i w deszczu — odc. III pt. „W szachu" — film TP. 21.35 Operowe Qui pro Quo.

Poniedziałek 18 II — 12.45 TTR i RTSS — Fizyka, sem. IV. 13.25 Wskazówki metodyczne, sem. IV. 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — Nauczanie początkowe, kl. III J. pol. 16.00 Obiektyw. 16.30 Zwierzyniec. 16.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.00 Śmierć karpia — komedia obyczajowa prod. CSRS. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Teatr Telewizji — August Strindberg — „Panna Julia". Wyst.: Maja Komorowska, Roman Wilhelmi, Jolanta Lothe. 22.00 Horyzont — „Pogrobowcy" — ukazanie ruchów neofaszystowskich w RFN. 22.30 Dziennik.

Wtorek 19 II — 6.00 TTR i RTSS — Fizyka, sem. IV. 6.30 Wskazówki metodyczne, sem. IV. 11.05 Język polski — kl. II lic. 12.00 Fizyka, kl. VI. 12.55 Fizyka, kl. VII. 13.25 TTR i RTSS — Matematyka, sem. II. 14.00 Chemia, sem. II. 15.25 Program dnia. 15.30 Klub Seniora. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Studio Młodych. 17.00 Sonda. 17.25 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.00 Królik Bugs przedstawia — animowany film USA. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Monsieur — film fab. franc. 22.05 Camerata. 22.30 Dziennik.

Środa 20 II — 6.00 TTR i RTSS — Matematyka, sem. II. 6.30 Chemia, sem. II. 11.05 Dla szkół — Historia, kl. VII. 12.00 Wychowanie plastyczne kl. VII—VIII. 12.45 TTR i RTSS — Matematyka, sem. IV. 13.25 Mechanizacja rolnictwa, sem. IV. 14.30 W drodze do nowego. 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — Matematyka, kl. V. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Skakanka. 16.55 Losowanie małego i express lotka. 17.05 Dom i my. 17.20 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.30 W Teatrze przyrody. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Schroniska dla zwierząt — film fab. ang. 22.10 30 minut z architekturą. 22.40 Dziennik.

Czwartek 21 II — 6.00 TTR i RTSS — Matematyka, sem. IV. 6.30 Mechanizacja rolnictwa, sem. IV. 11.05 Dla szkół — Język polski, kl. III lic. 12.00 Język polski, kl. VII. 12.55 Język polski, kl. IV. 13.25 TTR — Hodowla zwierząt, sem. II. 14.00 Mechanizacja rolnictwa, sem. II. 15.25 Program dnia. 15.30 Turniej zastępowych. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Czwartek TDC oraz „Szaleństwo Majki Skowron" — film TP. 17.30 Skarbiec. 17.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.25 Patrol. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Powrót świętego — odc. „Pojedynek w Wenecji" — ang. film krym. 21.25 Pegaz. 23.10 Dziennik.

Piątek 22 II — 6.00 TTR — Hodowla zwierząt, sem. II. 6.30 Mechanizacja rolnictwa. 11.05 Wychowanie obywatelskie kl. VII. 12.00 Wychowanie obywatelskie kl. VIII. 12.45 TTR — Uprawa roślin, sem. IV. 15.10 Redakcja szkolna zapowiada. 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — Psychologia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Piątek z Pankracym. 16.55 Magazyn motoryzacyjny. 17.20 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.15 Czterdziestolatek — odc. IV pt. „Portret czyli jak być kochanym" — film TP. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Potyczki rodzinne — teleturniej. 21.45 Twój współczesny — „Odpocznij w biegu" — film fab. CSRS. 23.10 Dziennik.

Sobota 23 II — 6.00 TTR — Hodowla zwierząt, sem. IV. 6.30 Uprawa roślin, sem. IV. 7.00 Historia, sem. II. 7.30 Fizyka, sem. II. 11.05 Przysposobienie obronne kl. VIII—I lic. 12.00 Program dla kl. IV. 12.45 Program dnia. 12.50 Radzimy rolnikom. 13.00 Wojskowy film dok. — Armia wolności i pokoju. 14.00 Obiektyw. 14.20 Dziennik. 14.30 Orbita. 15.00 Studio — 8. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Studio — 8 c.d. (js)

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 15 II — 6.50 Na zimowej olimpiadzie. 7.40 Film fab. 8.50 Na zimowej olimpiadzie. 13.30 Na zimowej olimpiadzie. Hokej. 15.15 Film fab. 17.10 Hokej. ZSRR — Holandia. 19.45 Na zimowej olimpiadzie. 21.20 Śpiewa A. German.

Sobota 16 II — 6.50 Na zimowej olimpiadzie. 12.05 Teatr literacki. 14.40 Koncert życzeń. 15.25 Nie do wiary. 16.25 Koncert. 18.00 Na zimowej olimpiadzie. Jazda figurowa. 19.45 Na zimowej olimpiadzie. 20.00 Koncert.

Niedziela 17 II — 6.50 Na zimowej olimpiadzie. 12.00 Film fab. 13.05 Hokej. Kanada — Finlandia. 15.00 Klub podróżników. 16.00 Panorama międzynarodowa. 19.30 Na zimowej olimpiadzie. 19.45 Hokej. ZSRR — Polska.

КІНО

Białowieża Tak szalona, że może zabić — fr. 19—20. Wierna żona — fr. 21—22. W cieniu legendy — węg. 23—24.

Bielsk Podl. Ukochana żona — wł. 18. Róg Brzeskiej a Capri — pol. 19—20. Milczący wspólnik — kanad. 21—22. Taczanka z południa — radz. 23—24.

Czeremcha Mandingo — wł. 19—20. Swój wśród obcych, obcy wśród swoich — radz. 23—24.

Czyże Ciepło — buł. Serpice — wł. 20—24.

Gródek Sandakan — jap. 23—24.

Hajnówka Pełnia — pol. 18—20. Niezamężna kobieta — USA 21—22. Okupacja w 26 obrazach — jug. 23—24.

Michałowo Nie strzelać do nauczyciela — kanad. 19—20. Pocałunki z Hongkongu — fr. 21—22. Nie wychylać się — jug. 23—24.

Mielnik Południk zero — pol. 20. Azyl — pol. 23—24.

Milejczyce Sabina Wulff — NRD. Szalone dni — jug. 20—24.

Narew Rozdroża — rum. Test Pilota Pirxa — pol. 20—24.

Narewka Gdziekolwiek jesteś panie prezydencie — pol. Jenny i Toby wśród dzikich zwierząt — USA 20—24.

Nurzec Pociąg w śniegu — jug. 19—20. Cygańska miłość — buł. 21—22. Klincz — pol. 23—24.

Orla Autostopowicz — czes. Do krwi ostatniej — pol. 20—24.

Rajsk Kryjówka — NRD. Nocne widma — ang. 20—24.

Сямейная сустрэча

(Працяг са стар. 1)

нібы аратыя, апрацоўваюць ніваўскую глебу, у якую зёрнамі сеюць свае публікацыі ды дабіваюцца ўсё лепшага і лепшага ўраджаю.

Сёлетні з'езд адбыўся ў чацвер, 24 студзеня, у будынку рэдакцыі, у прысутнасці галоўнага рэдактара і журналістаў. Перад сабраўшыміся 22 асобамі выступіла В. Валкавыцкая і адкрыла з'езд ацэначнай прамовай. Шырока і змястоўна праанапізавала вынікі гадавой працы „ніваўскай карэспандэнцкай грамады". Самае галоўнае, над чым спынілася — гэта ацэначны крытэрый пры вылучэнні найлепшых карэспандэнтаў года. І ў гэтым годзе кіравалася таксама колькасцю. Дэвіз быў: пісаць коратка, але добра; быць актыўным, ісці за словамі Антона Чэхава: „Краткость — сестра таланта". Правяла яна кароткую характарыстыку матэрыялаў розных карэспандэнтаў, намякнула на гледзець тэму: адкуль такая цесная сувязь паміж рэдакцыяй і карэспандэнтамі?!

— Я пішу, бо такая ў мяне патрэба. Але самае важнае, калі не адбіраюць у цябе ахвоты да пісання. А тут у рэдакцыі такая добразычлівасць. Занясеш матэрыял. Ведаеш, што часам ён слабы, але галоўны рэдактар параіць, дапаможа, выправіць. І атмасфера тут такая хатняя — гаворыць.

Галоўная праблема, над якой доўга і шырока дыскутавалі, гэта была крытыка. Жалезная тэма кожнага з'езду. Якой жа павінна быць гэта крытыка? З цікавымі словамі выступіў Уладзімір Сідарук.

— Трэба тут аддзяліць дзве розныя справы — крытыку ад шкалявання. Крытыкаваць трэба, але ніколі шкаляваць. У праўдзе заўсёды ёсць пункт аднясення і там ніхто нам нічога не закіне, — сказаў.

Многа гаварылі і пра паспяховасць мадапамозе, парадах. Каб адзін другому ўказваў яго недахопы і памылкі.

— Вораг, выявіўшы вашыя памылкі, карысьнейшы вам, чым ваш прыяцель, які маўчыць, — прывёў Кастусь Пятэльскі словы Леанарда да Вінчы.

Шматлікае месца ў дыскусіі адвялі роднай мове. Каб шанаваць і любіць яе, каб тыя словы, якія сее „Ніва", далі плён. Нельга саромецца мовы, якую ўзялі мы ад бацькоў, на якой яны вучылі нас пазнаваць свет, пры дапамозе якой узбагачвалі нашыя душы.

— Чаму навучыўся, таго на плячах не носіш, — прывёў словы народнай прыказкі Анатоль Антанюк з Давідавіч.

— І чужое трэба знаць, і свайго не забываць, — папоўніў Хведар Хлябіч.

Наступная справа — гэта пашырэнне магчымасці друку. Колькаснае параўнанне матэрыялаў паасобных гадоў паказвае на пастаянны рост. Ці будзе дзе друкаваць? Ці хопіць месца? Справу пакрысе выратыла рэдактар „Зоркі" Яніна Чэрнякевіч, падсоўваючы думку, што ёсць жа і газета для дзяцей. Чаму тады карэспандэнты не могуць пісаць і для дзяцей?

Прааналізавалі таксама і справу школьніцтва ды давозу дзяцей. што

Карэспандэнт года — Мікалай Панфілюк.

Васіль Петручук — прадстаўнік Беластока.

Тамаш Кірылаў ехаў на з'езд аж 17 гадзін.

некаторыя праблемы, даючы гэтым самым уступ да дыскусіі.

У гэтым годзе не было розніцы ва ўзнагародах найлепшым. Усім траім прызналі аднолькавыя. А гэта было паказчыкам таго, што ўсе матэрыялы аднолькава вартасныя і па-свойму добрыя — і кароткія інфармацыі, і шырокія артыкулы. Аднолькавасць узнагарод з'яўляецца папаўненнем ацэначнага крытэрыю. А іх сімвалічнасць у доказ таго, што нашыя карэспандэнты кіруюцца не матэрыяльнай карысцю. За пошукі і форму прызналі дыпломы. І так: У. Сідаруку за „Казкі для дарослых", П. Байко за белавежскія запісы, Б. Рудкоўскіну за „Запіскі натураліста" і В. Петручуку за фельетоны „З маёй званіцы". Апрача гэтага, усяму авангарду раздалі кніжныя ўзнагароды.

Пасля ўступнай і афіцыяльнай часткі голас узялі карэспандэнты. Распачалася дыскусія. Першым выступіў Аляксандр Закройшчык адносна крытэрыяў ацэнкі. Падсунуў ён думку, каб за зыходны пункт браць ганарары за артыкулы і інфармацыі. Гадавы падлік паказаў бы пераможцу. Потым слова ўзяў В. Петручук, які паспрабаваў раз-крытыкі, аб адказах. І наогул: што крытыкаваць? Ці адразу ўжо пісаць аб тым, што недзе там не гарыць святло, або пабітая шыба? Здараецца так, што пакуль матэрыял паявіцца ў друку, а ў тыднёвіку цыкл доўгі, дык усё выправіцца і інфармацыя стане неактуальнай. Можа пры такіх дробных справах лепш было б спачатку звярнуцца да адпаведных улад ці адказных за гэта, а да крытыкі звяртацца тады, калі не паможа размова.

— Вы тут гаворыце пра крытыку, пішаце крытычныя інфармацыі, паказваеце цёмны бок, — гаворыць Тамаш Кірылаў. — А ў мяне ўсё, што беларускае — гэта добрае. Вы тут разам. Я далёка. З адлеглай Легніцы ехаў я сюды аж семнаццаць гадзін і зараз вельмі шчаслівы, што ў рэдакцыі. Тут пахне радзімай, блізкім. У мяне кантакты і з Францыяй, і з Амерыкай, і з Германіяй і ўсюды я хвалю беларусаў за іх культуру і дабрату.

Аднachасова выйшаў ён з цікавай прапановай, каб наладзіць сустрэчу землякоў.

Закранулі таксама справу міжкарэспандэнцкай рэплікі. Гаварылі аб узаевельмі шырока раскрыў Валянцін Семянюк і папоўніў Міхась Матвеюк, і падрыхтоўку новых карэспандэнтаў, аб чым гаварыў Іван Кірызюк. У дыскусіі ўдзельнічалі таксама і журналісты. Усе ж мы адна сям'я пад ніваўскай страхой.

На заканчэнне выступіў галоўны рэдактар Георгі Валкавыцкі, які акрэсліў свае адносіны да галоўных праблем, якія вынікалі з дыскусіі — пашырэння старонкі, крытыкі і крытэрыяў ацэнкі.

— Карэспандэнцкія матэрыялы паяўляюцца не толькі на сёмай старонцы, але выходзім мы з імі і на іншыя, — гаварыў ён. — Большыя паяўляюцца нават на першай. Няма ў нас падзелу і абмежавання, што тут журналіст, а тут карэспандэнт.

А адносна крытыкі заявіў, што трэба так пісаць, як падказвае жыццё, абставіны і сумленне. Крытыка павінна быць прынцыповай і сумленнай.

— Што датычыцца ацэнкі, — сказаў, — дык, бадай, найлепш браць пад увагу актыўнасць. І ўсім вам жадаю актыўнасці.

Міхась Шаховіч
Фота аўтара

Якія мы людзі

ЖЫЦЦЁ МЯНЕ ВУЧЫЛА...

Васіль Петручук даў добрую думку да дыскусіі. Тэма сапраўды цікавая. Толькі баюся, што выніку нельга па ёй спадзявацца ў 100 працэнтах. Бо ці можа нешта змяніць наша гаворка ў рысах характару п'яніцы, злодзея, халтуршчыка ці гультая? Мне здаецца, што не.

Будучы юнаком, многа працаваў я ў маладзёжных арганізацыях: ЗМВ, ЛПЖ (пазней ЛОК). Разгортваў культурную дзейнасць, аматарскі рух. Мелі мы поспехі. Пазней уступіў у рады ОРМО. Мне тады здавалася, што сваім вопытам і паводзінамі дам добры прыклад сваім калегам, а нават старэйшым жыхарам вёскі. Не ведаў яшчэ тады, што гэтым не заваюю сабе давер'я, а нажыву ворагаў. Калі зразумеў, позна ўжо было. Але пакажу факты.

Вуліца Кузавы была даўней (да 1960 г.), можна сказаць, непраездная. З боку Чаромхі-станцыі пяску было па калена, а пасярэдзіне вёскі можна было месцамі тапіцца ў балоце. Многа гаварылася на вясковых сходах аб пабудове новай дарогі. Многа гаварылася, а нічога не рабілася. Пачалі мы справу варушыць у сваім гуртку ЗМВ (я тады быў старшынёй). Зайшоў я да солтыса Пятра Саўчука і кажу: „Будуем новую вуліцу. Я афармлю ўсё з трактарамі ў Гайнаўцы (сам я тады працаваў у Гарадской радзе), а вы памажыце знайсці работнікаў".

І пайшлі мы ад хаты да хаты пытацца, ці нехта выйдзе на грамадскі пачын, а калі так, дык няхай падпіша нам спісак, быццам абавязацельства. І так мы прайшлі ўсю вёску. За два тыдні навазілі жужалю на ўсю дарогу. А калі некалькі гадоў пазней пачалі вяртацца да той справы (быццам мая тут нейкая заслуга), адзін з гаспадароў сказаў: „Ён тады смаркачом быў, мы гэта зрабілі..."

Працуючы ў Семяноўцы на ПКП, мне давялося яшчэ глытнуць не адну горкую галушку. З першых дзён мяне назначылі „дахадзэнёвым". Да маіх службовых абавязкаў належала вядзенне расследаванняў за адсутнасць у працы, за пакражы, п'янства і г.д. У час выконвання сваіх службовых абавязкаў, давялося мне сутыкнуцца з рознымі людзьмі, а найчасцей з тымі, хто парушаў законы. У размовах з імі я намагаўся заўсёды тлумачыць, што яны дрэнна робяць, што такой дарогай далёка не зойдуць. Не змог я аднак пераканаць іх, не накіраваў іх на дарогу дабрачыннасці. У іх вачах я заўсёды быў ворагам „нумар 1". А ўсе астатнія працаўнікі паўтаралі так: „Дабіўся да ўлады і выжываецца, ордэн хоча атрымаць..."

Праз некалькі год я яшчэ раз паспрабаваў выкарыстаць свой вопыт у грамадскай дзейнасці ў радах ОРМО. Не трэба, пэўна, нікому тлумачыць, што гэта за арганізацыя і якую ролю павінна выканаць у асяроддзі. Я разумеў добра задачы. Хацеў, каб і іншыя зразумелі. 10 гадоў змагаўся ў сваёй місіі, не шкадуючы ні свайго вольнага часу, ні вопыту і добрых парад. Усё надарэмна. Не зразумелі мяне не толькі людзі з „маргінэсу", не зразумелі нават калегі — члены ОРМО. І хоць зараз адсутнічаю ў армоўскай дзейнасці, мянушка „закалёны ОРМОвец" асталася пры мне. А ўсё гэта таму, што па сапраўднай дарозе, дарозе праўды хацеў ісці.

Паказаў я толькі тры факты. А такіх фактаў можна прыводзіць дзесяткі, сотні. І кожнаму з нас гэта трапляецца, кожны ведае, што нешта не так робіцца ў працы, у асяроддзі, нават у сваёй уласнай хаце. Бо ці можа так быць, што дэфіцытны тавар можна атрымаць толькі з-пад прылаўка па знаёмству, што афармленне нейкай простай справы патрабуе знаёмства ці „пляшкі", што ёсць сярод нас многа паразітаў грамадства, якім патаемны гандаль гарэлкай і здзіранне з чалавека па 150-200 зл. за бутэльку з'яўляецца справай нармальнай, што прадаўцы ў крамах абкрадаюць нас на вазе, касіры на грошах, што на кожным прадпрыемстве, у кожным асяроддзі трапляюцца

(Працяг на стар. 5)

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА LX

Насуперак Бярозку, які запярэчваў існаванню залежнасці паміж народнымі казкамі і „Казкамі жыцця" Я. Коласа літаратуразнавец Пшыркоў сцвярджае наступнае: „Фарміраванне жанра беларускага апавядання адбылося пад вялікім і непасрэдным уздзеяннем вуснай народнай творчасці, галоўным чынам пад уплывам казкі. Народная казка мае ўсе тыя элементы (займальны сюжэт, майстэрства апавядання і характарыстыкі дзеючых асоб, вобразная паэтычная мова і г.д.), якія так неабходны апавяданню. „Казкі жыцця" ўзніклі на багатых традыцыях вуснай народнай паэзіі. Многастайныя выяўленчыя прыёмы паэтыкі фальклору Якуб Колас даводзіць да мастацкай дасканаласці, творча перапрацоўвае ў адзін паэтычны сплёт і стварае сваю ўласную паэтыку, якая сваім ладам нагадвае паэтыку фальклора, але адрозніваецца ад яе ступенню паэтычнага майстэрства".

З прыведзенай цытаты бачым, што Пшыркоў бачыць непасрэдную сувязь паміж народнымі казкамі і „Казкамі жыцця" Якуба Коласа і што розніцу паміж імі зводзіць толькі да „ступені паэтычнага майстэрства".

Хто затым праў: Бярозка, які гаворыць, што „Казкі жыцця" не маюць нічога супольнага з народнай прозай, ці Пшыркоў, для якога гэтыя два тыпы твораў арганічна звязаны?

Вельмі часта бывае, што ў людзей, якія крайне і катэгарычна выказваюцца аб нейкай матэрыі, у аднолькавых дозах праяўляецца праўда і няпраўда. У кожным выпадку можам гэта сказаць аб Бярозку і аб Пшыркове. Памылка абодвух крытыкаў заключаецца ў тым, што яны коласаўскія алегарычныя апавяданні патрактавалі як адну цэласць, тады, калі гэтыя творы такой цэласці не прадстаўляюць.

„Казкі жыцця" абавязкова трэба падзяліць на некалькі груп. І так два творы з алегарычнага цыкла: „У балоце" і „Кажух старога Анісіма" з'яўляюцца па сутнасці рэалістычнымі апавяданнямі і, калі б яны не былі змешчаны ў томе алегарычных казак, бадай нікому з крытыкаў не прыйшла б у галаву думка залічаць іх у лік алегарычных твораў, ды дашукоўвацца ў іх сімвалаў і падтэкстаў. У адрозненне ад іншых алегарычных навел героямі названых твораў з'яўляюцца рэальныя чалавечыя постаці, якія дзейнічаюць у даволі звычайных бытавых абставінах. Па сутнасці і адзін і другі твор належыць да гумарыстычнай прозы, асновай якой з'яўляецца сітуацыйны камізм і камізм характараў. У ніякіх іншых творах Коласа з цыкла „Казкі жыцця", утрыманых, як вядома, у настроі філасофскага задумення і спецыфічным эмацыянальным клімаце, не выступаюць тыя рысы зместу і формы, якія акрэслілі характар твораў „У балоце" і „Кажух старога Анісіма". І таму, нягледзячы на тое, што некаторыя крытыкі знайшлі „алегорыі" і „сімвалы", нібыта выступаючыя ў гэтых апавяданнях, нельга іх залічыць да апавяданняў алегарычных, а факт іх змяшчэння ў гэтым цыкле трэба лічыць як нешта незразумелае і выпадковае.

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

НОВЫЯ КЛУБЫ „РУХ"

Як паведаміў нам дырэктар Аддзела прадпрыемства „Прэса-Кніжка-Рух" у Бельску Падляшскім — Мечыслаў Дронжык, у канцы мінулага года, дакладна ў месяцы снежні, пачалі працаваць новыя клубы „Рух" у Ягадніках у Дубіцкай гміне і ў Койлах у Чыжоўскай гміне.

Ягаднікі — адна з даволі вялікіх і заможных вёсак у Дубіцкай гміне. Яна вядучая ў гэтай гміне ў папулярным конкурсе „Беластоцкая вёска — гаспадарная і культурная" (чатыры гады яна займала ў ім першае месца). Вёска налічвае больш 60 гаспадарак. Жыхары яе задумалі пабудаваць святліцу сваімі рукамі. Так і зрабілі. Ягадніччане ж вядомыя актыўнасцю. Яны не лічыліся ні са сваім грашом (злажыліся па 1200 злотых ад кожнай сям'і), ні са сваім свабодным часам, калі звозілі будаўнічыя матэрыялы і пасля працавалі пры пабудове свайго вясковага цэнтра культуры. Урачыстае яе адкрыццё адбылося 22 ліпеня мінулага года. Будынак гэты прасторны, памаляваны. Цяпер тут ёсць вялікая глядзельная зала са сцэнай, тэлевізар, столікі і крэслы. Гаспадыняй клуба з'яўляецца маладая замужняя жанчына Марыя Харытанюк. Грамадская рада клуба апрацавала багаты план дзейнасці клуба.

У Койлах клуб прэсы і кніжкі размясціўся ў будынку, у якім раней знаходзілася школа. Месца дастаткова. Клуб вядзе маладая жанчына Марыя Шпілько. У доўгія зімнія вечары тутэйшая моладзь і старэйшыя жыхары маюць дзе сустрэцца, пачытаць свежыя газеты, паглядзець тэлеперадачу і г.д. Варта дадаць, што Койлы — гэта немалая вёска. Ёсць у ёй шматлікія высокатаварныя гаспадаркі. Дамы, вуліца, платы — усё тут прыгожае, задбанае. Таму і пільнай патрэбай было ўтварэнне клуба, месца культурнага адпачынку.

У лютым бягучага года плануецца адкрыць клубы „Рух" у Рэпісках у Гайнаўскай гміне, у Апацы Вялікай у Чаромхаўскай гміне і Цэцэлях у Сямяціцкай гміне.

Цяпер бельскае прадпрыемства РСВ вядзе дзейнасць у 82 клубах „Рух" і 93 газетна-часопісных кіёсках „Рух". Найбольш клубаў прэсы і кніжкі дзейнічае ў Бельскай, Бранскай, Кляшчэлеўскай, Нараўскай і Гродзіскай гмінах.

МАСТАЦКІ РУХ НА БЕЛАСТОЦКАЙ ВЁСЦЫ

На вёсках Беластоцкага ваяводства развіваецца мастацкі рух. У гмінных асяродках культуры і школах дзейнічаюць 62 гурткі юных мастакоў-жывапісцаў, 51 музычны калектыў, 45 тэатральных і 35 фальклорных калектываў. У васьмі гмінах (на 49 усіх) існуюць музычныя курсы. **(яц)**

(Працяг са стар. 1)

ВАЙНАХІ

Сакалду. Доўгі час яго акружала абшырная дрымучая Гродзенская пушча, і тут палявалі вялікія князі літоўскія і каралі польскія. Пры такім паляўнічым двары, звычайна, было некалькі падвор'яў-фальваркаў з падданымі, што „абслугоўвалі" вялікакняскія забавы: стральцамі, конюхамі, сакольнікамі, сабакарамі і г.д. Пры Сакалдзе было таксама падвор'е Сабачынец, і якраз з ім якіясьці сувязі злучалі сённяшнія Вайнахі. Дзіўна, але якраз унук Ягелы — кароль польскі і вялікі князь літоўскі Зыгмунт I Стары спецыяльным актам ад 21 лютага 1524 г. ахвяраваў сваёй любімай жонцы — каралеве Боне аграмадны абшар пушчаў, што прасціраліся ад ракі Супраслі аж да Коўна. У гэтым сапраўды каралеўскім падарунку апынулася таксама двор Сакалда. Вядомая сваёй гаспадарнасцю і прадпрымальнасцю каралева доўга не дазволіла, відаць, службе ў падвор'і Сабачынцы „сена сабакам касіць ды хвасты завязваць". Загадала яна сваім пісарам надзяліць іх дзесяццю валокамі пушчы, каб сабе выкарчавалі яе ды на „сырым корані" заняліся гаспадаркай, як большасць вялікакняскіх „службовых людзей". Але ўсё ж нейкія прывілеі з таго часу доўга захоўваліся за імі, бо нават цяперашняе старэйшае пакаленне перадае пачуты ад сваіх дзядоў сказ, што Вайнахі хадзілі на паншчыну ўсяго тры дні ў тыдзень, а навакольныя сёлы — аж шэсць дзён. Яшчэ ў пасляэформенным зямельным плане і актах з 1873 г. вёска прылічваецца да „казённого имения Соколка" з „211,62 десятинами всей земли", якая была тады ў „трёх урочищах: Застенка, Собачинцы и Каменка". Там жа падаецца, што тады „в деревне Войнахи" жылі „государственные крестьяне... дворов и семейств 11, душ 44", а прозвішчы сялян: Арцюх, Дашута, Жавалеўскі, Іваноўскі, Кухарэвіч, Наумчык, Пушко, Хлус.

Як усюды, так і тут паданні сягаюць у мінулае далей і глыбей, чым дакументы. Яны і перадаюць пра тое, як жыў у вёсцы такі здаравенны юнак, што, бывала, на яго распрастаныя рукі начапляецца па два-тры чалавекі на кожную і сагнуць аніяк не могуць. Ён як павернецца вакол сябе — тыя шыбуюць, бы на круцёлцы. Во, сілач быў! Настаў яму час жаніцца. Не паспеў ён вяселля парадкам згуляць, аж трэба ў двор на паншчыну. Ранкам устаў хлопец ад вясельнага стала ды пайшоў пад палацовы ганак. А тут якраз у такую рань пана нячыстая вынесла на падворак. Як звочыў ён, што хлопец у чыстай ды вышыванай кашулі на работу прыйшоў, так і збялеў са злосці. „Ты што, са мной раўняцца ўздумаў?" — закрычаў на ўвесь двор і паказаў хлопцу на агромністую калюгу пасярод падворка, дзе свінні калюжыліся, ды кажа: „Кладзіся з імі, хаме!" Пан жа той такі гнілы ды плюгавенькі быў, што даволі было б таму хлопцу пальцам ткнуць і дух бы з яго выскачыў. І што вы думалі? Лёг хлопец у калюгу, выкачаўся ў сваёй шлюбнай кашулі і пайшоў да работы, слова не прамовіўшы. Жыць надта ж хацеў... Старэйшыя вайнахаўцы па-свойму таксама тлумачаць паходжанне прозвішча Хамутнік. Кажуць, нейкі пан Драздоўскі выйграў у карты ў свайго суседа фальварак. Прыехаў туды, глядзіць, цешыцца. Загадаў эканому падаць сабе спісак прыгонных мужыкоў. А там — паншчынны селянін з прозвішчам Драздоўскі. Ускіпеў новы ўладальнік, ускочыў у брычку ды да ксяндза паімчаў. Сказаў выняць метрыкальныя кнігі, пырнуў пальцам у прозвішча таго селяніна: „Хам не можа называцца так, як я! — крыкнуў. — Выкраслі і напішы — Хамут. Вечным Хамутом ён быў і будзе, а ўсе яго нашчадкі — Хамутнікі". Што ж, панскае слова — закон.

Такія ж абразкі засталіся ў народнай памяці і пра панаванне тут „бацюшкі-

ФОРМЫ АДУКАЦЫІ Ў ЗСМП

Ваяводскае праўленне ЗСМП у Беластоку кіруецца прынцыпам, што кожны член арганізацыі павінен быць ахоплены працэсам палітычнай адукацыі, якая дапамагла б яму праяўляць актыўнасць у грамадска-палітычным і гаспадарчым жыцці нашай краіны. З гэтай мэтай праводзяцца масавыя адукацыйныя сходы на наступныя тэмы: „Моцная Польшча — гэта Польшча сацыялістычная", „Сумесная адказнасць за развіццё краіны і пачуццё сугаспадара ў сваім асяроддзі", „Ідэалы сацыялізму — ідэалы маладых". У кастрычніку мінулага года была рэалізавана першая тэма ўсеагульных сходаў на адукацыйны 1979/80 год на тэму: „Каго выхоўваем — як выхоўваем".

Алімпіяды грамадска-палітычных ведаў з'яўляюцца цыклічнай адукацыйнай акцыяй, якая падсумоўвае ўсеагульную ідэйна-адукацыйную дзейнасць у гуртках ЗСМП.

Дапаўняючымі формамі масавай адукацыі членаў ЗСМП з'яўляюцца гурткі маладых рацыяналізатараў, гурткі эканамічных ведаў, клубы палітычных ведаў, гурткі ведаў аб СССР.

Для новапрынятых у рады ЗСМП арганізоўваюцца семінары на тэму: наша арганізацыя і яе праграма.

Эфектамі ідэйна-выхаваўчай працы ў ЗСМП з'яўляецца прыняццё членаў ЗСМП у рады ПАРП. У мінулым годзе кандыдацкія білеты ПАРП у Беластоцкім ваяводстве атрымала каля 800 асоб. **(мх)**

Міхалова. *Фота Я. Целушэцкага.*

Пахвала міхалоўскім краўчыхам

У Міхалове шыюць асабістую і пасцельную бялізну. Гэтае швейнае прадпрыемства адміністрацыйна падпарадкавана Ваяводскай швейнай спулдзельні працы імя М. Навоткі „Бельпо" ў Беластоку. Працуе ў ім у сярэднім 77 жанчын з Міхалова і наваколля. Да чэрвеня 1979 года прадпрыемства ўзначальвала Галена Назарка, якая працавала тут звыш 25 год і была ўзнагароджана Кавалерскім крыжам Ордэна Адраджэння Польшчы (зараз яна на заслужанай пенсіі). Цяпер кіраўніком прадпрыемства з'яўляецца Ніна Зувальская і майстрам па справах прадукцыі Галіна Леўчук. Жаночы калектыў зладжаны і працавіты. Дае ён прадукцыю высокай якасці. За мінулы год швейнае прадпрыемства выканала свой прадукцыйны план у 106 працэнтах. Ад верасня 1979 года фабрыка працуе на адну змену. Найлепшых поспехаў у працы дабіліся наступныя краўчыхі: Станіслава Адамская, Марыя Аксюцік, Валянціна Дравіцкая, Яўгенія Магнушэўская, Зінаіда Філіпчук, Антаніна Боўтрык, Валянціна Горбач, Надзея Богдзель і іншыя. Выконваюць яны ў два разы сваю норму, дысцыплінаваныя і амбітныя.

Рабочы калектыў дбае пра лад і парадак на сваім прадпрыемстве. Умовы для працы тут добрыя, спрыяючыя, прыемная атмасфера. Ідзе спаборніцтва ў працы. Ёсць умелае заахвочванне да больш прадукцыйнай працы. Таму прадпрыемства мае добрыя вынікі ў гэтай галіне. Яно спаборнічае паміж прадпрыемствамі, аб'яднанымі ВШСП „Бельпо". **(яц)**

(Працяг са стар. 2)

Ліра беларускай восені

Сярод гасцей беларускага фестывалю былі Маскоўскі камерны аркестр пад кіраўніцтвам уладальніка першых узнагарод трох міжнародных конкурсаў музыкантаў-выканаўцаў Ігара Бязроднага, лаўрэат міжнароднага конкурсу Дзяржаўны акадэмічны паўночны народны хор, лаўрэат Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў Чаркаскі ўкраінскі народны хор, вакальна-інструментальны ансамбль з Малдавіі „Арызонт", лаўрэаты міжнародных конкурсаў піяніст Святаслаў Рыхтэр, скрыпач Уладзімір Сіпакоў, віяланчэліст Даніііл Шафран. Удзельнічалі ў фестывальных канцэртах і госці з-за граніцы. Толькі за апошнія тры гады ў рамках гэтага фестывалю выступалі камерны аркестр з Румыніі, югаслаўскі вакальна-інструментальны ансамбль „АВС", чэхаславацкі скрыпач Чэслаў Паўлік, кубінскі гітарыст Лео Брауэр, французскі арганіст Жан Коста і іншыя выканаўцы.

Закончылася „Беларуская музычная восень" вялікім зводным канцэртам. Ён, быццам апошні лісток фестывальнага календара, яшчэ раз прыпомніў аб яркіх і разнабаковых канцэртных праграмах, якімі быў так багаты кожны дзень гэтага вялікага свята мастацтва.

Святлана Берасцень

БУГ У АГНІ

ДЗЕ ГЭТЫЯ ЛЮДЗІ?

Паслухалі мы песні пра савецкіх воінаў, якіх лёс закінуў у нашы старонкі, каб на Бугу, палыхаючым агнём, да апошніх сіл абараняць Радзіму, і задумаліся аб іх лёсе. Дзе яны? Якія мукі прайшлі? У якой зямлі іх косці?

І тут успомніўся мне вось такі своеасаблівы абразок: аднойчы ў мінулым 1979 годзе ехаў я з Сямяціч у Драгічын. Дзень быў асенні, імжысты, халодны. Толькі ў хаце ля печкі сядзець і слухаць апавяданні. Зараз жа за вёскай Заечнікі шаша набліжаецца амаль да самага Буга. Праз сасновыя пералескі і лазнікі на крутых берагах, сярабрыстымі бліскамі мільгацела яго шырокае рэчышча.

Я толькі што пакінуў Слохі Аннапольскія і ўсё яшчэ аставаўся пад уражаннем расказаў жыхароў гэтай вёскі, якім пашчаслівілася перажыць пекла вайны. Асабліва глыбока, бадай на ўсё жыццё, запала мне ў памяць апавяданне пра гібель маці і яе сына. Бо ўявіце сабе: вёска гарыць, бушуе агонь, свісцяць кулі, ды рвуцца снарады. Праз гэтае пекла сярэдзінай вуліцы бяжыць жанчына, за жанчынай — сямігадовы хлопчык, яе сын, а за імі — гітлераўскі салдат. Ён з карабінам і штыком. Спыніўся на хвіліну, выстраліў. Жанчына, быццам з ног збітая, расцягнулася на вуліцы. Хлопчык закрычаў:

— Мама! Мама!

І ў гэты момант дагнаў яго гітлераўскі салдат, ударыў вінтовачным кінжалам, падняў хлопчыка ўверх, як снапок саломы на вілах, замахнуўся і перакінуў праз плячо, а сам паімчаўся далей. Ён жа выканаў сваю місію, „культуртрэгера", паслухмяна выканаў загад свайго фюрэра *быць суровым і бязлітасным*.

А хлопчык яшчэ доўга мучыўся, пакуль смерць навечна закрыла яму вочы. З енкам поўзаў па зямлі, ручкамі ад болю рваў траву, кішкі з прабітага жывата цягнуліся за ім.

„Не, не забыць мне гэтага, — думаў я, — і людзям, каму толькі змагу, абавязкова трэба расказаць аб зверствах фашысцкіх галаварэзаў, бо яны, быццам пякучая крапіва, зноў і зноў адрастаюць у розных кутках свету..."

І тады заўважыў я ля самай шашы вялізны, даволі добра яшчэ захаваны і не вельмі разбураны адзін з гэтых жалезабетонных доўгатэрміновых абаронных пунктаў, якія састаўлялі менавіта Брэсцкі ўмацаваны раён. Ля гэтага дота грукацелі трактары, капачка запаўняла іх кузавы карычневажаўтава-

„Будзем змагацца да апошняга патрона", — сказаў сваёй жонцы Веніяміне Еўстахіеўнай палітрук В. К. Локцеў.

цара". Гэта тады ў адной з тутэйшых вёсак на ўсю грамаду была адна пара ботаў, трое коней і сем сякераў. Гэтым найбольшым грамадскім багаццем загадваў вясковы староста. Боты пазычаў толькі таму хлопцу, што жаніўся, каб у касцёле ў часе шлюбу ў пасталах не стаяў. Коней усім сялом кармілі і дагледалі, бо трэба было ў „воласць" на „стойку" ездзіць — пыстава, урадніку і іншыя ўлады вазіць. Сякеры ж сказана было ў старасты трымаць, каб часам „мяцеж які не ўчыніўся". А бунтавацца было чаго. Кожны год увальваліся ў вёсачку зборшчыкі падаткаў. Як не было што з гаспадаркі ўзяць, тады вывалоквалі яны з клуні драбіну і, схапіўшы за канцы, душылі ёю з усяе моцы селяніна да сціны аж таму рэбры трашчалі ды язык на бараду вылазіў. Яшчэ горш бывала, калі налятвалі казакі за рэкрутамі. Як хлопцу не ўдалося схавацца, тут жа яго вязалі пастромкам і, як барана, кідалі ў палукашкі ды везлі ў Саколку. Радня і ўсё сяло праводзіла яго да „крыжоў" і галасіла, як па пакойніку. І нездарма. Рэдка калі вяртаўся ён у родную вёску, пераважна гінуў недзе на чужыне. А калі і пашэнціла яму вярнуцца, таксама чакаў яго жабрачы лёс. Радня не прымала яго, не меў ён права на сваю „долю" гаспадаркі па бацьках. Адслужыўшы цару 25 год, меў за гэта агарод ды 25 „каранёў" лесу на хату. У Вайнахах у 1873 г. на 2,07 дзесяцін зямлі „салдацкіх агародаў" сядзела аж тры сям'і былых рэкрутаў: Грынчэля, Мазалеўская і Смалякова.

Хоць царскае панаванне скончылася, але ў жыцці Вайнахоў мала што змянілася. Як і раней, цяжка было на грош, людзі ледзь канец з канцом зводзілі, на сваіх палосках седзячы.

— Але ж у Саколцы жыў такі Файгель, — успамінае жывы летапіс вёскі Уладзіслаў Жук. — Ён меў млын, цікоўню, фалюш і краму з фарбамі. А як меў цікоўню, то і было ў яго многа воўны ў запасе. І тады думаў, думаў ён, што з іе рабіць, і выдумаў. Справадзіў з-за Вільна такіх людзей, каторые ўмелі біць валенкі. Тые парабілі троху і захацелі, каб Файгель ім больш плаціў. Ён падвыжкі не даў, тые пакінулі работу і паехалі дахаты. Тэды Файгель прышоў да Вайнахоў і кажэ: „Ходзьце кілька людзей, я вас наўчу і будзеце ў мяне зарабляць". Ну і пашоў Наумчыкаў Міцько, Пушкоў Казьмер, Хлусаў Болько і Наумчыкаў Казё. Ён іх прыўчыў рабіць, і яны ў яго рабілі доўго, можэ лет з дзесець. А дачка Файгеля падкатвала тые валенкі. Валенкі рабіць трэбо так. Націкаваць воўны ў такіе кудзелі. Потым тую кудзелю падраць на такіе кавалкі і з тых кавалкаў абкладаць на такую нібы то формачку і потым у шмаці качаць. Ну, а потым трэбо іх фаляваць у гарачуй вадзе. Біць, біць, біць. Вывернуць на качарзе, уфарбаваць, высушыць, паабцінаць канцэ халевак і выходзяць вам такіе файные валенкі, або як яшчэ называюць — чосанкі. А ў Вайнахах тады свой сваіго прыўчыў, і ўся вёска потым валенкі катала. Рабілі веле і ў іншые вёскі. Але стапнёво зачало прыбываці ў склепах абувя, так стала менш купцоў на валенкі. Воўна вельмі дарагая. Нарэшце лет таму шэсць пакінулі рабіць усе ў адзін дзень і тэраз ніхто не робіць.

Цяпер і старэйшых і малодшых вайнахаўцаў займае сельская гаспадарка, праца на фабрыках і будоўлях Саколкі. Палеткі Баркоўшчына, Берэзнік, Вузкіе Палаські, Галчын Луг, Груд, Жалезнік, Лясок, Фальварак, Фэрма, Шырокіе Палаські дагледжаны і родзяць добра. Спецыялістам па вырошчванню бульбы з'яўляецца тут солтыс Уладзіслаў Жук. У год ён прадае дзяржаве па 25 тон і болей высокай якасці спажывецкай бульбы. Вайнахі ахвочыя і да грамадскай працы. Нядаўна яны адрамантавалі вуліцу, паклалі тратуар. І прыемна бачыць з-за ладнай агароджы ў густой садавіне каляровыя, дагледжаныя дамы, салідныя гаспадарчыя будынкі. Ад „крыжоў" у кіламетры ці двух відаць новыя будоўлі Саколкі. „А што з Сабачынцамі?" — запытаецe. Пастанулі. Так! На месцы вялікакняскага падвор'я з ганчакамі сёння прасціраецца блакітнае люстра абшырнага штучнага Сакольскага возера.

Мікалай Гайдук
Фота аўтара

Яшчэ некалькі слоў

Не планаваў я больш вяртацца да палемікі з Дзядзькам Квасам, але нея як крыўдна заставацца ў даўгу. Я ўдзячны Дзядзьку за яго пасланне і пастараюся пісаць як найлагадней. Кажучы між намі, ацаніў я Дзядзьку Кваса як чалавека амбітнага, нават крыху мсцівага, аб чым сведчыць яго пасланне Станулевічу.

Паважаны Дзядзька Квас! Чытаючы вашу палоску ў 50/52 нумарах, я заўважыў, што маеце вы вялікі жаль да нашых нібы продкаў яцвягаў. Не кранула б мяне гэта ані трохі, калі б вы ў І нумары „Нівы" не патрактавалі і мяне, як патомка тых фальшывых яцвягаў, знаходзячы ў маёй біяграфіі хлусню і ані слоўца праўды.

Мая біяграфія праўдзівая, ані слоўца ў ёй хлусні. Хочацца мне пры нагодзе далажыць яшчэ нешта да сваёй біяграфіі. Гаворыце вы, што мая доля — Понція Пілата. Вось да гэтага не прызнаюся. Праўда, ёсць нешта супольнае, ды з іншай евангельскай постаццю — я самарытанін. Я адчуваю сябе шчаслівым, калі каму зраблю нешта добрае. Прачытаўшы 42 нумар „Нівы", я моцна пасмутнеў. Як магло стацца, што я зрабіў чалавеку зло? Калі мне дзеці прыпамінаюць, што я не пабудаваў вілы ў Беластоку, я адказваю: „Дзетанькі, я яшчэ для сябе не жыў!" І сёння, укрочыўшы ў восьмы дзесятак, стараюся жыць для другіх, бо лічу, што толькі такое жыццё мае сякі-такі сэнс.

Дзядзька Квас! Не змяніў я свайго светапогляду з недалёкага мінулага. Да сённяшняга дня мне дзікая творчасць, якую вы крытыкуеце. Чытаючы літстаронку за 6 студзеня, а ў ёй верш „в ружовом гноёві на вілках", я некалькі разоў спыняўся і пачынаў ад пачатку — а можа ж што зразумею? Не зразумеў нічога, што аўтара ў ім ці непакоіць, ці цешыць. Мне сорамна да гэтага прызнавацца. Я сёе-тое разумею, чытаючы ў Біблії прароцтвы Даніла і Езекіля, а вось у творчасці, якую вы крытыкуеце, нічога не разумею! Але „закон прыроды", які часта паўтараецца ў пісьме да мяне, ёсць такі: „Што мае пачатак, мае і канец". Джордж Байран сказаў: „Чалавек павінен зрабіць для чалавека нешта большае, як пісанне вершаў". Хаця, каб Байран і не зрабіў нічога больш таго, што напісаў, то і так яму чалавецтва будзе векі ўдзячна. Можа і нашы модныя паэты робяць яшчэ нешта, акрамя пісання вершаў, дзеля таго даруйма ім. Рэшта ўсё паводле заслуг вышэй названага закона прыроды.

Мы з вамі аднадумцы. Мне таксама спадабаўся верш А. Леўшука „Я біць вам не буду". Я яго чытаў кожнаму, каго толькі не сустрэў. Вось чалавек, які сумеў падгледзець натуру сучаснага дзіцяці і выразіць гэта так цудоўна! Чытаў я гэты верш, і ў маёй мазгаўніцы, як на тэлевізійным экране, уставаў вобраз дзіцяці, акірачыўшага кіёк, а якому ўяўляецца, што сядзіць на трактары...

А Валодзя Шклярук, яго верш „Не паэт"? Гэта ж цудоўныя кветкі вясной на лузе Станулевіча!

Што мы з вамі аднадумцы, гэта падгледзеў я ў вашым да мяне пісьме — № 1 „Нівы". Канчаючы яго, вы пішаце: „Пытанне, які мае быць змест „Нівы"... і г.д. Гэта ж таксама мае словы з № 21 за мінулы год „Вакол Дзядзькі Кваса".

Як бачыце, дарагі Дзядзька Квас, я не манюка. Быў час, калі я ілгаў. Ілгаў, не чырванеючы, і прысягаў, што кажу праўду найшчырэйшую. Тады, калі стаяў перад гестапа. Бо калі б тады не паверылі ў маю ману, не перапісваліся б мы з вамі.

На заканчэнне хачу вам паведаміць, што калі я атрымаў „Ніву" ад 6 студзеня і прачытаў загаловак на вашай „палосцы" — „Дзеду Кастусю", мне стала горача, нягледзячы, што ў хаце было халадно. Чытаючы, я памалу астываў і набіраў раўнавагі духа. Калі вы сапраўды напісалі ўсё там па шчырасці, то і я вам шчыра дзякую. Што ж датычыць псеўданіма, то гэта няважна, ці псеўданім гэта, ці сапраўднае прозвішча. Будучы чытачом „Нівы", я ўжо так пазнаў стыль пісання кожнага карэспандэнта, што мне яго прозвішча непатрэбна — як бы ён не падпісаўся, я пазнаю, хто гэта.

А чытаю я „Ніву" даўно. Ужо як стары сімпатык і карэспандэнт „Нівы"

(Працяг на стар. 7)

М. Шаховіч
З народных гаворак

козырок — пераплёт перадка ў санях, каб не ляцеў снег. Коб ны літів сніг, пырыплітаіцця козырок. Трэба добрэ пырыплісты санкі козырком. Ныма з чого зробыты козырка.

копна — няўезджаная, заснежаная дарога. Так копно, шчо ны могу пробратыся до дому. Пожды, ныхай уіздят, бо шчэ вэльмі копная дорога. Такоі копноі дорогі ны помэтаю.

протэрты — пралажыць дарогу, пралажыць першы след па заснежанай дарозе. Можна іхаты, дорога вжэ протэрта. Ныхай протрут дорогу і тогды поідэм.

ополохі — абрэзкі скуры, якую накладаюць каню на вочы, каб той не мог глядзець на бакі і не баяўся. Наша кобыла мае коло очы ополохі, коб ны боялася самоходув. Закрый ополохамі конёві очы. Ны бачыв нашых ополохув?

рушт — драўляныя раскладушкі, якія клалі на гнаянкі, калі ехалі па сена або снапы. Положы на гноянкі рушт і поідэм по жыто. Спотыкаіцця шчэ і рушты, але вжэ рыджый. Ныма свого рушту і біда.

храль — змерзлая на дарозе гразь. Пузнюю осэню, як морозы, то ны можна іты за хралямі. Узяв мороз і на дорозі одны храли. Дэсь тых хралюв на дорозі.

(Пасечнікі Малыя, гміна Дубічы Царкоўныя)

(Працяг са стар. 3)

ЖЫЦЦЁ МЯНЕ ВУЧЫЛА...

абібокі, якія нічога не робяць, а крычаць, каб ім больш плацілі, і г.д. і т.п.

Э. Вайсковіч пісаў у свой час, што „свет не без добрых людзей", што ёсць людзі сапраўды добразычлівыя, мілыя, якім крыўда іншага з'яўляецца яго крыўдай. На жаль, мала трапляецца такіх людзей. На іх можна трапіць як на „мільён" ў „Тота-лотку". І цяжка мяне пераканаць у тым, бо не з адной печы я хлеб еў, як гэта сказаў В. Петручук. Быў на возе і пад возам.

Пытаемся зараз: якія мы людзі? Адказаў не шукайма далёка, хопіць глянуць навокал сябе, на ўласны панадворак. А чужым праўды нельга гаварыць, бо ворагаў нажывеш.

У. Сідарук

Сельскагаспадарчая адукацыя

Кіраўнік сельскагаспадарчай службы Бельскай гміны Яўген Чарвацкі інфармуе нас аб ходзе масавай сельскагаспадарчай адукацыі, якая праводзіцца цяпер ва ўсіх 56 салэцтвах. Галоўным заданнем гэтай адукацыі з'яўляецца ўздзеянне на гаспадароў, каб збожжавыя канцэнтраты замяніць бульбай, якая ў мінулую восень добра ўрадзіла. Важна, каб гаспадары ўмела выкарыстоўвалі ўласныя кармы і не памяншалі жывёлагадоўлі.

30 гмінных лектараў з сельскагаспадарчай адукацыяй правядуць заняткі ў першым квартале бягучага года на наступныя тэмы:

1. Асновы арганізацыі зімовага адкормлівання гаспадарскай жывёлы, улічваючы выкарыстанне бульбы.
2. Эканоміка і тэхналогія вытворчасці цукровых буракоў.
3. Павелічэнне пагалоўя і гадаванне асноўнай гаспадарскай жывёлы пры максімальным выкарыстанні ўласнага корму.
4. Арганізацыя вытворчасці корму ў сельскіх гаспадарках ва ўмовах Беластоцкага ваяводства.

Заняткі гэтыя адбываюцца раз у месяц з удзелам усіх сялян.

На гэтых сялянскіх адукацыйных сходах у Бельскай гміне шмат увагі прысвячаецца і пасевам цукровых буракоў. Справа ў тым, што ў апошнія гады значна зменшылася колькасць плантатараў. А ў чым прычына? Напэўна ў тым, што гэтая культура працаёмкая і да таго часу з ёю не было большых клопатаў, пакуль не была павышана цана бульбы. Гаспадары цяпер надта ахвотныя вырошчваць бульбу. Высокая цана бульбы, устаноўленая дзяржавай за пастаўкі, мае адмоўны ўплыў і на адкорм свіней. Сялянам выгадней прадаць дзяржаве бульбу, чым ператвараючы яе ў мяса, мець дачыненне з працаёмкім адкормам свіней. Толькі тады сяляне атрымліваюць з адкорму свіней высокія даходы, калі прадаюць дзяржаве па некалькі дзесяткаў свіней у год. Пакуль што такіх гаспадароў з адкормам свіней у нас яшчэ малавата. Усё яшчэ пераважаюць такія, што займаюцца ўсім пакрысе. Праўда, колькасць спецыялістычных гаспадарак хутка павялічваецца, але не з адкормам свіней.

(МХ)

тым жвірам. Пад сасонкай побач з катлаванам дымеў агеньчык, ля якога грэліся людзі, занятыя гэтай працай. Чакалі падгонкі чарговых трактараў.

Мяне штосьці ткнула. Гэта ж натуральная геалагічная раскопка зямлі, якая, магчыма, тут, каля гэтага бункера, нямога сведка крывавых падзей, захоўвае нейкія тайны. Шафёр спыніў машыну.

— Мы тут грамадскі пачын робім. Жвір возім на дарогу, — пахваліўся адзін з рабочых, даведаўшыся, што я журналіст. — Напішыце пра нас, — дабавіў яшчэ, — бо справа грамадскага чыну ў Драгічынскай спулдзельні сельскагаспадарчых гурткоў пастаўлена на высокім узроўні.

— А пакуль што, — адазваўся другі, найстарэйшы з іх, — частуйцеся печанай бульбай.

Успомнілася дзяцінства за каровамі, пах ялаўцовага дыму, смак гарачай бульбы, якую толькі што выгарнуў з вогнішча ўласнымі рукамі і... чамусьці... зноў гэты хлопчык са Слохаў Аннапольскіх, якога немец на вінтовачным кінжале перакінуў праз плячо... Можа таму, што і мне было не больш сямі, калі я хадзіў за бацькоўскімі каровамі і мама заўсёды клала ў торбачку кусочак масла і крыху солі, каб лепш смакавала печаная бульба...

— Што вам вядома пра гэты бункер? — запытаў я трактарыстаў, хаця ведаў, што нельга было спадзявацца ад іх нейкіх канкрэтных паясненняў. Той час, калі Буг стаяў тут у агні, для іх, на шчасце, ужо даўняя кніжная гісторыя, якую трэба ведаць, але і без яе таксама можна жыць...

(Працяг на стар. 6)

Многа на нашай зямлі знаходзіцца братніх могільнікаў, дзе пакояцца савецкія воіны. На іх заўсёды можна сустрэць свежыя кветкі. На здымку: могільнік у Мілейчыцах.

КАЛЬМАРЫ

ФАРШЫРАВАНЫЯ...

Кальмары зварыць у пасоленай вадзе. Зварыць рыс, дадаць да яго масла. Гародніну ачысціць, дробна нарэзаць і стушыць на тлушчы з нарэзанымі пячурыцамі. У рыс з гароднінай дадаць яечкі, пасечаную пятрушку, соль і перац. Усё дакладна вымяшаць. Напоўніць фаршам звараныя кальмары. Падаваць гарачымі, дадаючы востры соус, напрыклад, памідорны, цыбульны ці грыбны. Перад самай падачай фаршыраваныя кальмары мінут 15 тушым у соусе. Падаем з бульбай і салатай. На 1 кг кальмараў бярэм 100 г рысу, па 50 г сэлераў, морквы, цыбулі, 100 грам пячурыц, 1 ячка, лыжку масла, прыправы.

ПАНІРАВАНЫЯ...

Размарозіць і памыць ачышчаныя кальмары, варыць іх каля 40 мінут у пасоленай вадзе. Зварыўшы, нарэзаць кружочкамі і паніраваць у яечку і цёртай булцы. Смажыць на добра разагрэтым тлушчы. Пад канец абавязкова дадаць масла. Падаваць са скрылёчкамі лімона ці з журавінным джэмам. На 1,5 кг кальмараў трэба ўзяць 3 ячкі.

ФЛЯЧКІ

Ачышчаныя кальмары ўкінуць у гарачую пасоленую ваду і варыць гадзіну. Зварыўшы, нарэзаць дробнымі палосачкамі ці кружочкамі. Абабраць гародніну, парэзаць яе і стушыць з грыбамі на масле, пасля чаго дадаць каля двух літраў булёну, падрыхтаванага з булённых костак. Цыбулю падсмажыць на масле і зрабіць з мукі засмажку. Гародніну з грыбамі і кальмары закіпяціць у булёне, заправіць засмажкай, смятанай і прыправамі. Пасыпаць зялёнай пятрушкай, падаваць з булкай.

На 1200 г ачышчаных кальмараў бярэм: 150 г цыбулі, 150 г пятрушкі (карэнняў), 150 г сэлераў, 100 г морквы, 20 г сушаных грыбоў, 200 г смятаны, 100 г мукі, 120 г масла, 3 булённыя косткі, соль, магі, імбір, мускатны арэх, майранак, натуральны перац і 20 г зялёнай пятрушкі.

Гаспадыня

Каханы Астроне! Прыснілася мне, што я іншоў дарогай з двума мужчынамі і мы гаварылі. На дарозе была перашкода. Мужчыны пераскочылі, а я паслізнулася і ўпаў у ваду. Мне ніхто не памог вылезці з яе, хоць мне было цяжка, бо былі высокія бетонныя берагі. Я аднак вылез і пайшоў далей пад гару і ўвайшоў на высокую гару, а па баках дарогі расла зялёная трава.

Маёй сястры сніўся сон, што яна несла бярэмя кветак праз вёску, у якой мы нарадзіліся. Бацька сказаў: „Куды ты нясеш, кладзі іх тут. Лёніка месца тут. Ён закупіў ужо гэтае месца". Каханы Астроне, адпішы хутка. Бацька мой памёр і я закупіў 2 месцы.
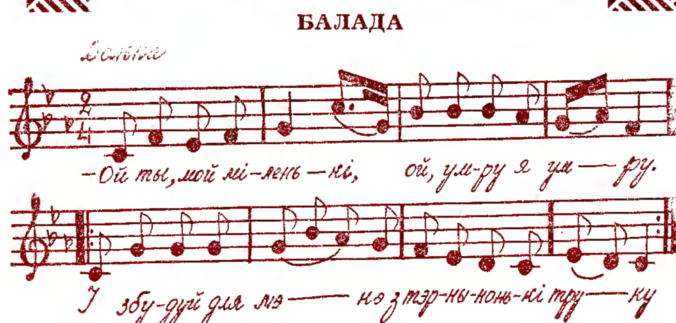
Алёша з Беластока

Алёша, будзеш мець нейкія клопаты (перашкода, вада, горы), але ўдасца табе іх пераадолець (зялёная трава). Што датычыць другога сну, дык думаю, што проста звязаны яны з сястрынымі думкамі. Не сцядзявайся смерці. Можа якаясь дробная хвароба дакучыць табе крыху.

Астрон

ФАЛЬКЛОР

БАЛАДА

— Ой ты, мой міленькі, ой, умру я, умру.
І збудуй для мэнэ з тэрныноньки труну,
і збудуй для мэнэ з тэрныноньки труну.
— Дэ я буду, мыла, тэрныны шукаты,
будэш, моя мыла, ў сосновуй лежаты,
будэш, моя мыла, ў сосновуй лежаты.
— І зберы до мэнэ усю мою родыну
і налыж на мэнэ усю мою крамныну,
і налыж на мэнэ усю мою крамныну.
І налыж на мэнэ вышыту сорочку,
і поховай мэнэ у вышнёвом садочку,
і поховай мэнэ у вышнёвом садочку.
Посады в головы чырвону калiну,
а ў біелых ножэньках — зылёны барвінок,
а ў біелых ножэньках — зылёны барвінок.
Ой, як жэ ж ты будэш сыночка жэныты,
то прышлі до мэнэ каліну ломыты,
то прышлі до мэнэ калыну ломыты.
Ой, як жэ ж ты будэш дочку й оддаваты,
то прышлі до мэнэ барвіночку рваты,
то прышлі до мэнэ барвіночку рваты.
Ой, там по-пуд гаём сонейко зыходыт,
а вжэ мой мыленькі другу мылу водыт,
а вжэ мой мыленькі другу мылу водыт.
— Ой ты, мой мыленькі, што то за новына,
што ў нашым садочку высока могыла?
Што ў нашым садочку высока могыла?
— Ой, то нэ новына, то така могыла,
то там похована моя пэрша мыла,
то там похована моя пэрша мыла.
— Запрэжы, мыленькі, сывую кобылу,
і вывэзі мылу з садочка ў доліну,
і вывэзі мылу з садочка ў доліну.
— Ой, бодай ты, мыла, того нэ дождала,
жэб мне пэрша мыла ў доліні лiжала,
жэб мне пэрша мыла ў доліні лiжала.

Ад Яўгеніі Тышчук, год 50, вёска Вілінава гм. Мельнік, запісаў у лістападзе 1979 г. Мікалай Гайдук, мелодыю расшыфраваў Ян Бондар.

КАНСУЛЬТАЦЫЯ ЮРЫСТА

ПЫТАННЕ: П. арыштаваны і супраць яго вядзецца следства. Судом прысуджаны яму аліменты. У турме П. працуе пры кухні, але зарплаты не атрымоўвае. Ці ёсць магчымасць хадайнічаць, каб ён атрымаў платную працу і плаціў аліменты?

АДКАЗ: Пакуль П. не прыгавораны правамоцным прыгаворам, ён не можа быць змушаны да працы і платнай і бясплатнай. За штодзённыя працы над утрыманнем парадку і абслугі таксама, як за працу ў адміністрацыі і гаспадарцы турмы зарплата не належыцца. Плата належыцца за працу ў варштатах, калі гэткія існуюць у турме і займаюцца прадукцыяй або паслугамі. Працаваць за заплату за мурамі турмы ў часе следства можна толькі пры дазволе органа, які вядзе следства.

Пасля правамоцнага прыгавору здольных да працы вязняў кіруюць на працу. За працу ім выплачваецца найменш 20% належнай зарплаты. Астатняя частка ідзе ў карысць дзяржавы. Калі рашэннем суда ад вязня прысуджаны аліменты, яму можа быць выплачана да 75% зарплаты. На аліменты можа быць прызначана ў гэткім выпадку 50% належнай вязню зарплаты. Аднак вязню пакідаецца не больш, чым 300 зл. у месяц.

Мельхіёр Ванькові. З цыкла „Крэсы".

Дарагое Сэрцайка, выйшла я замуж маладая, не было мне яшчэ і 18 гадоў, не закончыла нават сярэдняй школы. Бацькі не хацелі мяне аддаць замуж, казалі — прападзеш ты з ім. Не дазвалялі, каб прыходзіў дадому, бо ён часта запіваўся ды хуліганіў. Але спатыкаліся мы пацiху па-за домам. Калі я зацяжарыла, мы пажаніліся. Жыла я з мужам толькі пяць гадоў. Ды не жыла, а мучылася. Тое, што казалі бацькі, аказалася праўдай. Абяцанак, што піць перастане, як ажэніцца, не толькі не стрымаў, але яшчэ больш распіўся. Працу змяняў, бо нідзе доўга не ўтрымаўся, адусюль выганялі. Дайшло да таго, што жыць не было за што, ды заплаціць за нанятую кватэру. Урэшце ўзяла я з ім развод. Вярнулася з дзіцём да бацькоў і стала на працу. Завочна закончыла тэхнікум, атрымала кватэру. І ўрэшце „стала на ногі". Аб замужжы не думала. Але адзін хлопец з нашага прадпрыемства здаўна спаглядаў на мяне. Пачалі мы спатыкацца, наведваў мяне на кватэры. Гэта добры хлопец, працавіты. На прадпрыемстве яго любяць і, што найважнейшае, на кілішак не ласы. З ім сапраўды вельмі прыемна і пагаварыць і пасядзець. І ён прапануе, каб я выйшла за яго замуж. А мне гэта слова страшнае. Як успомню мінулае, дык аж дрыжыкі па целе праходзяць. І так стрымоўваюся я з адказам. Не магу рашыцца і таму прашу цябе, Сэрцайка, памажы мне.

Аня з Беластока

Аня! Ты, як кажуць, на гарачым апарылася, дык і на халоднае дмухаеш. Гэта і добра. Але за добрага чалавека выйсці замуж варта. Тое, што ты гаворыш аб гэтым хлопцу, гаворыць за тым, што можна адважыцца звязаць з ім сваё жыццё.

Сэрцайка

(Працяг са стар. 5)

— Тут толькі людскіх касцей паўным-паўно, — сказаў старэйшы.

— Учора дык я цэлы чалавечы чэрап з зямлі капалкай выцягнуў, — пахваліўся малады, той, што працаваў на кранапад'ёмным грузчыку, званым „цыклопам".

— І што вы зрабілі з гэтым чэрапам? — пацікавіўся наш шафёр.

— Тое ж самае, што і з іншымі касцьмі, якія мы тут знаходзім, — адказаў старэйшы. — Пакідаем іх тут, у гэтай жа зямлі, дзе яны знаходзіліся.

І гэта бадай найлепшая развязка справы. Тая ж зямля ўвабрала ў сябе іх кроў. Хай тады і косці іх тут спачываюць.

Толькі чые гэта косці? Яны ж занесены ў спіскі „*прапаўшых без вестак*". Зноў і зноў узнікае праблема **безымянных**, у якіх былі імёны, сем'і, сваякі і сябры...

— Каго вы ведалі сярод савецкіх воінаў? — пытаю Яна Карпюка, ачнуўшыся з гэтых думак і ўспамінаў, выкліканых яго баладай.

— Так, шмат каго я запамятаў, — гаворыць капітан Карпюк. — На кватэрах у нашых сялян жылі: старшы лейтэнант **Шэханцоў**, якога забілі каля дота, лейтэнант **Негарэлаў**, які загінуў на агароджы з калючага дроту ў лагеры смерці для савецкіх ваеннапалонных у Сухазебрах...

Так, гэта праўда. Там, у Сухазебрах сапраўды савецкія воіны, даведзеныя да адчаю зверскімі адносінамі да іх, голадам, хваробамі і холадам, узнялі бунт і з голымі рукамі кінуліся на калючы дрот ды пад безупынным агнём з кулямётаў уласнымі целамі прарвалі агароджу... Ёсць людзі, якія прайшлі праз гэтае пекла і да іх расказаў я яшчэ вярнуся, а зараз слухаю капітана Карпюка.

— Лейтэнант Негарэлаў, — гаворыць ён, — жыў тут разам з жонкай. Яна не паспела эвакуіравацца і цэлы час акупацыі жыла ў тутэйшых сялян, якія дзяліліся з ёю чым маглі, ды не толькі з ёю, бо „саветкі" жылі тады амаль у кожнай вёсцы... Але да тэмы, — спахапіўся Ян Карпюк. — Ведаў я таксама **Шчэўлякова**. Бачыў яго нават яшчэ 26 чэрвеня 1941 года на станцыі Сямяцічы, усю пасля расстрэлу нашай вёскі, калі ўсіх астаўшыхся ў жывых мужчын загналі туды ў лагер. Ён быў паранены, з галавой у бінтах, неслі яго на насілках...

Яшчэ раз заглянуў я да ўспамінаў **Івана Нікалаевіча Шыбакова**, ад якога нядаўна атрымаў доўгі і змястоўны ліст. Аказваецца, што праўду кажа капітан Карпюк. Толькі час зацёр у яго памяці дакладнае гучанне прозвішчаў гэтых герояў. Карпюковы Шчэблякоў, — гэта **малодшы лейтэнант І. І. Шэўлюкоў** (И. И. Шевлюков) — камандзір дота пад кодавай назвай „Горный", які сапраўды знаходзіўся на ўзгорку за Слохамі, з левага боку шашы, калі ехаць ад Сямяціч. Гэты дот асабліва заўзята абараняўся. Ён так надакучыў ворагу, што немцы шукалі камандзіра гэтага дота сярод палонных. Вось што піша І. Н. Шыбакоў:

„Адзін з палонных капаў яму. Параненыя шапталі, што гэта для нас. Я запытаў, што з Шэўлюковым. Сказалі, што паранены ў нагу. Гітлераўцы даведаліся, што ён камандаваў ротай. Таму, праўдападобна, трымалі яго асобна. Ворагі паставілі над ямай старшага сержанта. Яны дапытваліся, хто страляў з саракапяцімiліметровай гарматы, калі дот ужо быў блакіраваны. Усе ведалі: страляў Шэўлюкоў. Але воін не сказаў ані слова і загінуў смерцю героя. Шэўлюкова бачыў я пасля ў лагеры Бяла Падляска..."

А лейтэнант **Негарэлаў**, пра якога ўспамінае Карпюк? Здаецца, што хутчэй будзе гэта старшына **Сяргей Гарэлаў**. (Горелов). Яго жонка Анна шчасліва перажыла вайну, і я спадзяюся атрымаць ад яе ліст з успамінамі аб мужу і пра свае перажыванні. Пра яе І. Н. Шыбакоў піша, што гэтая жанчына разам з мужам і другімі воінамі да апошняга моманту аставалася ў бункеры.

„Яна мне паведаміла, — піша Шыбакоў пра Анну Гарэлаву, — што перад выхадам у апошнюю атаку, вечарам 29 чэрвеня, Локцеў штосьці пісаў, а пасля свае запіскі схаваў у доце".

Палітрук В. К. Локцеў (Локтев). Пра яго неадночыі я ўжо ўспамінаў, бо ён сапраўды быў тут над Бугам душой абароны надбужных дотаў у раёне трэцяй роты. Гітлераўцы яго расстралялі.

А іншыя воіны? Хто яны? З дапамогай добрых людзей спадзяюся выявіць імёны хаця некаторых з іх, а пра „безымянных" пастараюся расказаць усё, што асталося ў народнай памяці.

Віктар Рудчык,
Фота аўтара

ТРЫБУНА чытачоў

З'ЕЗД і ПАСЛЯ З'ЕЗДУ

СУСТРЭЧА, ЯКІХ МАЛА

Вось мінуў чарговы з'езд карэспандэнтаў. Хачу сказаць, што ў гэтым годзе мне вельмі ён спадабаўся, а перш за ўсё атмасфера сардэчнасці і сяброўства. На гэтую тэму напішуць, напэўна, журналісты, я крану нешта іншае.

У мінулыя гады на з'езд прыязджалі людзі маладыя, пераважна вучні сярэдніх школ Бельска і Гайнаўкі. Нас, старэйшых, было мала. А зараз? Зараз усё адмянілася. Супрацоўнічаць з „Нівай“ сталі людзі розных прафесій і розных узростаў, ды не толькі з Беласточчыны, а і з многіх іншых гарадоў нашай краіны таксама.

У гэтым годзе я меў магчымасць пазнаёміцца з новымі сваімі калегамі, з якімі дагэтуль быў знаёмы толькі праз „Ніву“. І цешыцца трэба, што наш ніваўскі авангард — гэта адна дружная сям'я. „Ніва“ нас з'яднала ў адну грамаду! Вось прыклад: Тамаш Кірылаў прыехаў аж з Легніцы. Гэты чалавек паставіў свае першыя крокі на старонках нашага часопіса нядаўна, а на з'ездзе даказаў, як дорага цэніць сапраўднае сяброўства, і таму з ім хутка знайшлі мы ўсе супольную мову. Сябры з Нараўкаўскай гміны запрасілі яго да сябе ў госці. А вось Грыша Мароз, Васіль Петручук, дзядзька Фёдар (аўтар ніваўскіх вершаў), сябра Семянюк з Райкаў. Кампанія на славу, адным словам! Не хапіла толькі нам Э. Вайсковіча. Шкада, што не прыехаў. Шкада таксама, што такіх сустрэч у нас бывае малавата.

У. Сідарук

ПАРА БРАЦЦА ЗА РАБОТУ

Ну, вось і прайшоў з'езд. Пара брацца за работу. А яе кругом хоць адбаўляй. Так думаючы, я ледзь не мінуў свайго панадворка, ідучы з цягніка. Толькі голас жонкі вырваў мяне з задумы. Хадзі, хадзі, ледзь цябе дачакалася.

Ведаеце, чакала мяне на вуліцы! Ну, расказвай, як там было? Дык хаця дазволь зайсці ў хату, кажу, распрануцца. А ведаеш? Ёсць што гаварыць.

Відаць задаволены, што паехаў, весела гаворыць яна. І то як, кажу, вельмі рады!

А цяпер ужо прызнаюся. Ехаў і не ехаў. Сам не ведаў, што пачаць. А як там будзе? Як сустрэнуць? Нікога ж не ведаю. Я ж навічок. Думаю, мо так сустрэнуць, як тыя, што на вяселле запрашалі. Гаварылі: прыязджайце, прыязджайце, а ў духу: дай Бог, каб дождж пайшоў... А знаеш, як сустрэлі мяне? Вельмі шчыра. З душой. Так, як толькі ўмеюць беларусы, гасцінна. Даволі ўбачыць прыемную, шчырую ўсмешку на твары сустракаючага, і тады на душы робіцца весела і не шкадуеш, што апынуўся сярод такіх людзей. Ведаеш, міленькая, так сустрэла мяне Вера Валкавыцкая. А чалавека можна ацаніць хутка і ведаць, чаго ад яго спадзявацца. Ну, думаю, трапіў я ў добрую гасцінную сям'ю. Не буду шкадаваць, што прыехаў.

Так яно і выйшла. А якіх сустрэў калег! З некаторымі пазнаёміўся. Аднавіў старое знаёмства. Абгаварылі нуртуючыя нас праблемы. А ты ж браў голас, нервуецца жонка. А не так адразу, кажу. А ведаю, ведаю, ты заўсёды нясмелы. Ды пільна я слухаў кожнае выступленне таварышаў. Гаварылі яны аб справах, якія і мне цікавыя. Знаеш, матаў усё на вус. На той, што не маеш, перабіла жонка. Не цяжка ж яго мець. Як хочаш, загадую не то вусы, а і бараду, як раіў Петручук. Ну, здурнеў, здурнеў на старасць! Лепш валасы сабе купі, папракнула жонка. Можа й на цябе тады якая глянула б. Ну, перастаньма, а то чаго добрага і паспрачаемся. Лепш гавары, што далей было, просіць мяне. Што было? Пытаеш — адкажу. Так хутка час праляцеў, што шкада было ад'язджаць. І ведаеш? Цяпер, калі толькі буду ў Беластоку, абавязкова загляну ў рэдакцыю. Таму што ведаю — там сустрэнуць мяне мілыя, добрыя людзі, сябры! І пасля з'езду рашыў: трэба пісаць, не пакідаць. А вынік працы ацэняць людзі і сябры з „Нівы“.

Ну, пішы, пішы, не сунімаецца мая палавіна. Толькі найперш пайдзі прывітайся з кароўкай. Я ж яе не накарміла. Ну, думаю, вось такія то нашы, вясковыя справы. Бяру шапку і іду далей таптаць, а прыемныя думкі аб з'ездзе носяцца па галаве.

Г. Мароз

ПІСЬМО З САНАТОРЫЯ

Сёння атрымаў я пісьмо з дому, у якім мае мне пішуць, што 24 студзеня адбудзецца з'езд карэспандэнтаў „Нівы“. Шкадую, што не ў лютым. У студзені, да 29-ага, знаходжуся ў санаторыі ў Налэнчове. А так хацелася мне быць на з'ездзе! Так хацелася, што прасіў дырэктара санаторыя, каб даў пропуск. Не даў.

І так, дарагія сябры карэспандэнты! Шлю вам шчырыя прывітанні!

Віншую цябе, Мікалай Уладзіміравіч Панфілюк, з першым месцам і разлічваю на тое, што ў наступным годзе яго ўтрымаеш.

Адносна мяне. Абы толькі здароўе было, дам столькі артыкулаў у „Ніву“, што аж за галаву возьмецеся! Але ўсё гэта перад намі.

Як кожны год, так і на гэтым з'ездзе ёсць карэспандэнты, якія апынуліся ў нашай сям'і першы раз. Таму я, як найстарэйшы па ўзросту карэспандэнт, заахвочваю вас: бярыцеся крэпка за пяро і пішыце, пішыце, як найбольш у нашу „Ніву“.

Папулярнасць „Нівы“ ў нашым асяроддзі вялікая, яна ж закранае ўсе нашы праблемы і змяшчае многа крытычных артыкулаў з усіх нашых вёсак і мястэчак.

Журналісты не могуць быць усюды. Вялікую работу для „Нівы“ робім мы — карэспандэнты! І лік карэспандэнтаў не закрыты. Можа ім быць кожны сумленны грамадзянін.

А добра было б, каб наша „Ніва“ мела сваіх карэспандэнтаў у кожнай гміне Беласточчыны!

Э. Вайсковіч

ПІШЫЦЕ Ў „НІВУ“!

Паважаныя сябры карэспандэнты! Сабралася сёння наша дружная сямейка, каб раз у год пабыць хоць хвілінку разам. Усе мы належым да людзей працавітых у гэтай сямейцы, бо хоць выконваем сваё штодзённае галоўнае заданне, з якога ямо хлеб, мы яшчэ знаходзім час пісаць у „Ніву“ пра нашы радасці і смуткі. Мы яшчэ знаходзім час пісаць у наш родны тыднёвік. А таму ён родны, што пішацца на той мове, якой нас навучыла маці.

Праглядаючы трэці нумар „Нівы“ — падлік працы нашых карэспандэнтаў, трэба сказаць, што некаторыя з нас моцна працавітыя. Чэсць ім і слава! Возьмем М. Панфілюка — 122 публікацыі, Э. Вайсковіча — 77, У. Сідарука — 72, П. Байко — 38, а яго публікацыі цікавыя, абшырныя. Гэта сапраўдны пясняр Белавежы. Сам факт, што мы пішам у „Ніву“, сведчыць аб тым, што хочам, каб не загінула наша родная мова.

Паяўляюцца часта на старонках „Нівы“ крытычныя публікацыі. На мой погляд, хто ўмее справядліва крытыкаваць, той патрапіць і добра пісаць. Крытыка памагае ўбачыць свае недахопы. А хто ж іх не мае? Крытыка дасканаліць наша штодзённае жыццё. Крыўдаваць, па-мойму, нельга, калі нават нехта і моцна кагосці скрытыкуе. Вялікі геній чалавецтва італьянец Леанарда да Вінчы сказаў: „Працаўнік, выявіўшы вашы памылкі, карыснейшы для вас, чым прыяцель, які іх скрывае“.

На заканчэнне я, бо ўжо можа не дажыву да наступнай сустрэчы або не заслужу, каб быць запрошаным, разлянуюся або расхварэюся, прашу вас, не пакідайце нашай вялікай місіі. Пішыце ў родную „Ніву“, на роднай мове, пра ўсё роднае.

Дзед Кастусь

НЕ ХВАРЭЙЦЕ, ЯК Я!

Паведамляю, што не змагу прыехаць на з'езд. І адразу хачу напісаць, якая прычына. Жыву толькі з жонкаю, а жонка зламала нагу. Ад лістапада — у гіпсе. Так што нічога не можа рабіць і ўсё на маёй галаве. А ёсць дзве кароўкі, парсюк, куры і ўсё трэба дагледзець, як у гаспадарцы. Але ж гэтага замала. На бяду і я захварэў. У грудзях баліць, быццам хто нажом рэжа. Лекар прыпісаў лекі, ды мала памагаюць. Боль не праходзіць, не магу паварушыцца. Вось бяда, хоць танцуй, ды слабы танец. Як кажуць — свінні не да парасят, калі яе смаляць.

Шаноўная пані Вера, як толькі хоць трошкі ачуняю, то прыеду, бо хочацца пабываць у вас, паслухаць аб чым людзі гаварылі ў дыскусіі. Сёння вам хачу крыху расказаць, як я, паехаўшы ў Савецкі Саюз, шукаў кніжку Янкі Маўра, тамы, 1, 2 і 4, бо 3 маю ад вас. Пабываў у Гродне, Валкавыску, Мінску і ў іншых гарадах і нідзе не купіў. Усе казалі, што была ды няма. Дык я сабе на памятку купіў кніжку „Чужая бацькаўшчына“ В. Адамчыка. У ёй расказваецца пра падзеі ў вёсцы напярэдадні вялікіх перамен. У цэнтры рамана вобраз маладой жанчыны, якая, застаўшыся ўдавой, хоча знайсці сваё каханне, але па сутнасці губіць сваё жыццё.

А так усё аўтар дакладна патрапіў апісаць, што найдрабнейшага здарэння не прамінуў. Чытаючы, проста перажываеш тое, што напісана. Трэба сказаць, што ўсе беларускія кніжкі, якія мне давялося чытаць, цікава і дакладна апісваюць жыццё.

Калі вы запланавалі ўручыць мне нейкую кніжную ўзнагароду, дык не спяшайцеся пасылаць па пошце. Як выздаравею, то прыеду да вас. Пакуль бывайце здаровы, не хварэйце, як я!

Э. Шчасновіч

АЖ РОТ РАЗЯВІЎ

Калі я атрымаў запрашэнне на з'езд карэспандэнтаў „Нівы“, прачытаў яго з вялікім хваляваннем, бо варта прызнацца, што сапраўды я яшчэ на такім сходзе то і не бываў. І паверце, даражэнькія, што чакаў гэтага моманту, як рэдка чаго ў жыцці. І дачакаўся. Устаў у пяць гадзін раніцы. Хутка за мною ўстала і жонка. Выдала мне загады, а сама пайшла даіць кароў. Я наскрабаў бульбы на аладкі, распаліў пад плітой і ўжо хацеў збірацца, як жонка тупнула нагой і голасна заявіла: накармі кароў, яшчэ паспееш. Ну, думаю сабе, калі трэба, дык трэба і пайшоў. Адчыніў клуню, набраў сена і панёс каровам. Толькі адчыніў абору, а мая рабая, што бацька з НБЦ, з хлява на мяне ходу. Тут мяне і ўзяло. А ў галаву прымаўка прыйшла, што калі жонка і карова на цябе, дык канец жыццю.

Прыйшоў у хату амаль з плачам. І гавару жонцы: ад сённяшняга дня я бульбы чысціць табе не буду. Я паеду на з'езд і да цябе не вярнуся. А яна да мяне: паедзеш, паедзеш, ты глянь на гадзіннік. Божачкі, кажу, і адразу падумаў аб Карпавай Гапцы, знаёмай Грышы Мароза, якую снегам замяло. Засталося паўгадзіны да цягніка. А я яшчэ не брыты, боты не пачышчаны, гальштук не завязаны, не гаворачы аб карове, якую трэба было б загнаць. Схапіў вопратку, налажыў боты непачышчаныя, схапіў жменю аладак і ходу. Ужо быў на панадворку, як жонка выскачыла з хаты з торбачкай яек і загаласіла, што трэба занесці сваякам. Выскачыўшы з брамкі, я адразу ўключыў трэцюю хуткасць, а каб не тыя няшчасныя яйкі, дык уключыў бы і чацвертую. Каб хто ўбачыў, дальбо, сказаў бы, што гэты можа бегчы ў Маскву на алімпіяду. Аднак учапіўся я за хвост цягніка і даехаў.

А калі ўвайшоў у канферэнцыйную залу, то мне аж дух заперла. Як паглядзеў, дык усё карэспандэнты. А карэспандэнтак і на паказ няма. Ну, падумаў сабе, сапраўды, хоць дадому не вяртайся. Толькі так падумаў, у той момант увайшла адна, а потым яшчэ пяць. Вось і пытаю Міхася Хмялеўскага, хто гэта такая, а той на вуха мне шэпча: яе Верай завуць, добрая жанчына, дадае. Ну, і пачала яна гэты з'езд. Кажу вам, я аж рот разявіў, так уважна слухаў. А напрыклад, Ада Чэчута, маладая, а якая ў яе аграмадная скарбніца цёплых, вясёлых і жывых слоў. Проста слухаў бы дзень і ноч, і не еў бы. А зноў гэтая ад „Зоркі“, не памятаю прозвішча, якая яна сімпатычная і, відаць, добрая. Усім вам, дарагія жанчыны, жадаю поспехаў у развіцці беларускай мовы і ўсяго добрага ў сямейным жыцці.

А я вярнуўся дамоў. Папрасіў прабачэння ў жонкі, а калі расказаў аб з'ездзе, то на другі год жонка згадзілася сама кароў карміць.

Валянцін Семянюк

З ПОЎНЫМ ДАВЕРАМ

Не ведаю, ці на кожным з'ездзе карэспандэнтаў „Нівы“ бывае такая дыскусія, якую я чуў 24 студзеня 1980 года. На мой погляд была гэта дыскусія людзей дарослых, творча заангажаваных і крытычных. Ніваўскі карэспандэнт — гэта чалавек з вялікім жыццёвым аптымізмам, высокай мараллю і асабістай годнасцю. Нічога і дзіўнага, што папулярнасць іх вялікая на старонках „Нівы“ і пастаянна расце.

А другая справа датычыць журналістаў „Нівы“. Я як карэспандэнт нашага часопіса, хачу сказаць, што гэта людзі сумленныя і добразычлівыя. Яны заўсёды стараюцца памагчы, падказаць, параіць. Яны, як могуць, падтрымліваюць нас у нашых частых хістаннях па розных прычынах. Не любяць яны, калі іх хваляць, таму на заканчэнне, як карэспандэнт, хачу сказаць толькі адно: я асабіста да рэдакцыі „Нівы“ маю поўны давер. І, думаю, не толькі я. Калі наш тыднёвік змог згуртаваць такую колькасць карэспандэнтаў, значыцца, усе яны давяраюць рэдакцыі.

Васіль Петручук

(Працяг са стар. 5)

ЯШЧЭ НЕКАЛЬКІ СЛОЎ

быў я 8 чэрвеня 1958 года на першым з'ездзе „Белавежы“ і быў прыняты ў члены літаб'яднання, дзеля таго, каб разам з іншымі, такімі, як я, выляцець, як корак з бутэлькі шампанскага ў час „чысткі“ ў годзе 1965. Не дагаджала дактарам-магістрам такое сяброўства. Не маю таксама за гэта да іх жалю, бо гэты капняк быў нібы „падзяка за турботы“ („Ніва“ ад 1.11.66).

Хаця я як дзед маю права раіць малодшаму дзядзьку, але не буду карыстацца гэтым правам. Затое прашу вас, сейце на сваёй „палосцы“ разумнае, сейце добрае. Бо толькі добрае насенне дае добры плён.

Дзед Кастусь

„Ніва“ не прымае дымісіі з абавязку карэспандэнта. Крызісы ў нашым асабістым жыцці — нармальная рэч“. Гэта словы з артыкула „Карэспандэнт года“, „Ніва“ № 3/1980. Душэўны крызіс, калі ахопіць чалавека, тады ён можа страціць усё, ды і жыць яму не хочацца... Такі крызіс ахапіў і мяне. Яшчэ і сёння я адчуваю яго. Хачу на старонках „Нівы“ падзякаваць маім калегам-карэспандэнтам М. Панфілюку і П. Байко за пісьмы ды спагадлівасць майму гору. Асабліва падзякаваць хачу Дамініцы Івацік з Ахрымоў. Яна — з далёкага сяла, але так шчыра адгукнулася на мой упадак.

Нешта падобнае здарылася, ды пахіснула было нашага паважанага Дзядзьку Кваса. Калі я прачытаў яго развітальны верш, усхваляваўся да слёз. Бо тут упершыню я востра адчуў непарушныя: ч а с, м ы і „Н і в а“. Ды на шчасце ўсім нам, гэта быў толькі часовы занапад духу. Ваша „ўваскрасенне“, Дзядзька Квас, я сустрэў з вялікай радасцю. Асабіста лічу, што Дзядзька Квас не прыкмячае майго існавання. Але аднойчы і я папаў пад скібы яго палоскі. Ну, і вельмі добра! Выйшаў з узмоцненым духам! Дзякую за аналіз майго артыкула.

А што датычыць Т. Кірылава з Легніцы — я напісаў адгалоску са згодай на „Сустрэчу землякоў“. У друк не выслаў... Шматлікія справы даступныя толькі ў летуценні. Жаль — ды так яно ёсць.

Дамініка Івацік, ідзіце з намі доўга! Збірайце беларускі фальклор ды сказы. Упішацеся гэтым у гісторыю „Нівы“. Будзеце мець мэту ў жыцці.

Урэшце віншую нашых перадавых карэспандэнтаў за 1979 год: М. Панфілюка, Э. Вайсковіча і У. Сідарука!

Пішыце, слаўныя рыцары пяра! Няхай абмінуць вас усялякія крызісы! Мой паклон рэдакцыі „Нівы“.

Інж. Б. Ф. Рудкоўскін

Імпартгумар

ГРАБЕЖНІК

— Лары, Лары, я чую чыесьці крокі! — дрыжачы прашаптала жонка.

— Ммм? Якія крокі? — спрасонку прамармытаў муж і пазяхнуў. — Толькі я пачаў засынаць...

— Лары, хтосьці забраўся ў нашу кватэру! Напэўна, грабежнік... Прачніся ж, Лары!

— Мы ж не мільянеры, дарагая, што ў нас можна ўкрасці?

— Дык гэта ведаем мы, ён жа не ведае! Ой, Лары, во ён, у сталовай. Глядзі, у яго на твары чорная маска!

Убачыўшы ўзломшчыка, Лары, падобны ў сваёй паласатай піжаме на тыгра, скочыў на яго. Схапіўшы начнога наведвальніка за штрыфелі пінжака, ён усклікнуў:

— Ну, пачакай, валацуга! Цяпер ты ўбачыш, што цябе чакае! Сінтыя, — скамандаваў Лары, — вымі з шуфляды пісталет і накіруй на яго! Трымай яго на мушцы, пакуль я не адзенуся!

Сінтыя дрыжачымі рукамі навяла пісталет на грамілу. Лары спяшаючыся нацягнуў на сябе касцюм, потым, захінуўшы грабежніку руку за спіну, павёў яго да выхаду.

— Замкні дзверы, дарагая, — сказаў ён, — і спакойна лажыся спаць. Я пастараюся вярнуцца з паліцыі як найхутчэй! Гуд бай, мая дзяўчынка, не хвалюйся!

— Хай яму там улепяць як трэба, кабён не хваляваў спакой мірных грамадзян! — крыкнула ім услед Сінтыя.

— Будзь спакойна, Сінтыя, ён даведаецца, пачым фунт ліха!

Сінтыя замкнула дзверы на два абароты ключа, на засаўку і, гордая адважным мужам, спакойна заснула.

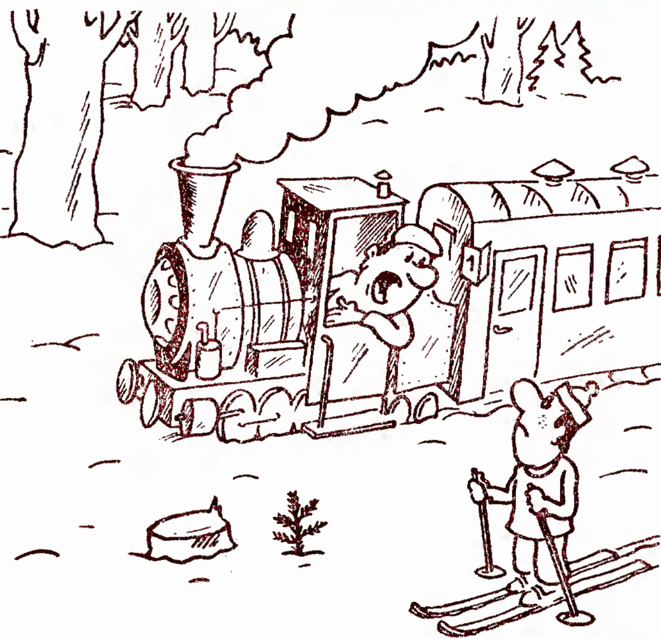
Калі Лары і ўзломшчык завярнулі за найбліжэйшы вугал, Лары адпусціў яго руку, паляпаў яго па плячах і, усміхнуўшыся, сказаў:

— Дзякуй, стары!

Той сцягнуў з галавы чорную нейлонавую панчоху і ўсміхнуўся. А Лары працягваў:

— Ты толькі падумай, гэта ж мая першая вячэрняя вылазка пасля таго, як я два месяцы назад жаніўся! Без цябе мне б ні за што не выбрацца! Ты сыграў цудоўна! Пойдзем вып'ем!

Томас Гардзі (Англія)

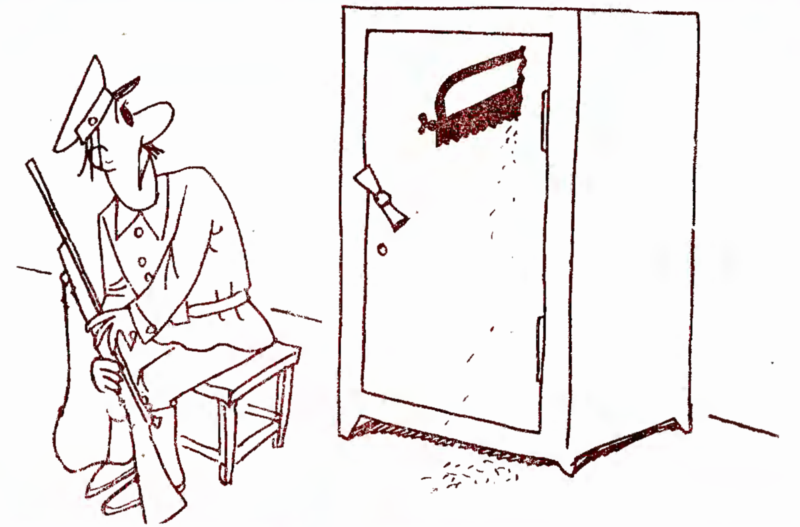

—*Скажыце, як праехаць на станцыю?*

Ён трымаў сувязь з вёскай: прыязджаў да бацькоў па сала.

НІЎКА

ТРЫМАЙЦЕ ВУХА!

НЕ ТАВАРЫШ І НЕ БРАТ

Нямала ёсць такіх умельцаў:
Менш працаваць, больш загараць.
Не маюць нейкіх там адмецін,
Але іх лёгка распазнаць.
Хто прывучыўся толькі браць, —
Нам не таварыш і не брат.

Ёсць тыпы іншыя... Каторы
Урве, — не знаеш, дзе і як, —
І пранясе міма вахцёра
Круг кілбасы, а то й кумпяк.
Хто прывучыўся гэтак браць, —
Нам не таварыш і не брат.

Шафёр аўтобуса, бывае,
Узяўшы плату, не міргне,
І тут жа грошыкі хавае
У асабісты партманет...
Хто прывучыўся гэтак браць, —
Нам не таварыш і не брат.

А ёсць між спецаў катэгорыя:
Імкненне ў іх — злізаць вяршкі,
Тыкія ўвішныя, праворныя,
Хоць працаваць не мастакі!
Хто прывучыўся толькі браць, —
Нам не таварыш і не брат.

Напомніць варта тут пра кодэкс
І пра міліцыю, пра суд...
За вуха гэта злое кодла
На сонца выцягнем, на люд!
Хто прывучыўся толькі браць, —
Нам не таварыш і не брат.

Мікола Гамолка

АЙ-ЯЙ-ЯЙ!

— Чулі? Так не пашанцавала нашаму вядомаму пісьменніку. Упаў і зламаў нагу.

— Што вы кажаце?! А чым жа ён цяпер пісаць будзе?

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Скажыце, калі ласка, колькі каштуе вунь той парасон?

— Дзевяноста марак.

— А танней штосьці-небудзь не знойдзецца?

— Дождж.

✲

— Я ўчора пайшоў з тэатра пасля другой дзеі, страшна нудная была п'еса.

— Дык чаму ж не пасля першай?

— Пасля першай у гардэробе была велізарная чарга.

✲

Дама расказвае сяброўцы:

— У апошні час я стала такой рассеянай... Вераш, учора, напрыклад, прышло пісьмо мужу, і я забыла яго прачытаць!

— *Глядзі, Вася! Знайшоўся твой гузік.*

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Kochać znaczy żyć

Z repertuaru Zdzisławy Sośnickiej

Słowa: Jonasz Kofta
Muzyka: Barbara Bajer

Kochać znaczy żyć,
oglądać z tobą świat.
Wszystko albo nic,
o taką stawkę gram.
Kochać znaczy żyć
i pobiec razem przez deszcz
tam, gdzie chcesz, gdzie tylko chcesz.

Kochać znaczy żyć,
zamieniać w uśmiech ból,
przeciw wiatrom iść,
aż do utraty tchu.
Kochać znaczy żyć
i patrzeć w słońce do łez.
Cały świat tak bliski jest.

To w nas śpi wiele dni,
nim miłość nagle
w nas obudzi jasna myśl.
Rośnie w nas wielki śpiew,
bo już czujemy,
rozumiemy, że tak jest.

Kochać znaczy żyć
i dziwić się co dnia,
że to ja i ty,
że razem ty i ja.
Kochać znaczy żyć
i więcej dawać niż brać.
Piekny świat jest tego wart.
Kochać znaczy żyć,
z nadzieją witać świt,
w gęstym lesie dni
na swoją drogę wyjść.
Kochać znaczy żyć,
zrozumieć wiele bez słów.
Starczy sił, by zacząć znów.

To dla nas śpi wiele dni,
nim miłość nagle
w nas obudzi jasna myśl.
Słyszę śpiew, wielki śpiew.
To wszystko we mnie jest,
gdy kocham, gdy wiem.

Kochać znaczy żyć,
ogladać z toba świat,
mieć tych kilka dni,
gdy się nie liczy czas.
Kochać znaczy żyć
i pobiec razem przez deszcz
tam, gdzie chcesz, gdzie tylko chcesz.
Kochać znaczy żyć
i dziwić się co dnia,
że to ja i ty,
że razem ty i ja.
Kochać znaczy żyć
i więcej dawać niż brać.
Piękny świat jest tego wart,
jest tego wart...

ЯК СПРАВЫ?

Сустрэліся двое.
— Ну, як справы?
— Падшываюцца.

З „Веснікa Задрыпоніі"

КУРЫЦЬ — ЗДАРОЎЮ ШКОДЗІЦЬ

Міг, крык, віск тормазаў — і вось ужо Я. Калабка адпраўляюць у бальніцу. Што ж, так бывае, калі бяжыш па папяросы цераз дарогу і не глядзіш на светафор.

КРЭДА ХАПУНА

І на марожаным можна нагрэць рукі.

— *Тата, а ён курыць сігарэты без фільтра.*

ГУМАР З БАРАДОЮ

УСЁ ПА-СТАРОМУ

У горад з рапартам прыязджае да пана свайго эканом.

— Ну, што, як там у вас?

— А, паночку, хваліць Бога, усё па-старому. Толькі во, крук — тая пакаёвая птушка здохла.

— Ад чаго ж яна здохла?

— Не ведаю добра. Кажуць, што падліны наелася.

— Якой падліны? Што ты?

— А паночку тады, як коні цуговыя палі.

Коні цуговыя палі? Што ты, маніш, ці што?

— А не, а пасля таго, як яны ваду вазілі.

— Коні цуговыя — ваду?! Здурэў, ці што?!

— А не, паночку, як афіцына спалілася, тады гэта было.

— Афіцына спалілася?! Калі?

— А, паночку, тады, як хаўтуры спраўлялі.

— Якія хаўтуры?

— А як старшая паня памерла, тады значыцца, ад гэтых свечак закінуўся недзе агонь дый усё пайшло з дымам...

АДНАДУМЦЫ

— Тата, праўда, што людзі паходзяць ад малпаў? — пытае ў бацькі маленькі Міколка.

— Праўда, сынок.

— То я і гляджу: малпаў нешта мала стала.

ПЕРАКАНАЎ

— Ведаеце, чаму тэлебачанне ніколі не заменіць газету?

— Не. А чаму?

— А ты паспрабуй заснуць, прыкрыўшы твар тэлевізарам.

КУРЁЗЫ

ЗБІРАЛЬНІК... ПАМЫЛАК

Збіраць, як вядома, можна ўсё: ад трамвайных білетаў да падцяжак. Але, бадай, усіх „пераплюнуў" калекцыянер француз, якога выявілі ў мінулым стагоддзі ў Пуату. Ён склаў спісак усіх граматычных памылак, якія зрабілі члены Французскай акадэміі ад часу яе заснавання да 1883 года. У гэтай, згодзіцеся, арыгінальнай калекцыі налічвалася да 3500 памылак, якія выцягнуў збіральнік з кніг, навуковых рэфератаў і газет.

УДВАІХ ЯШЧЭ МОЖНА ПРАТРЫМАЦЦА

У статуце англійскіх клубаў „Адзінокія сэрцы" гаворыцца, што іх галоўнай мэтай з'яўляецца „аблягчэнне ўмоў існавання для састарэлых адзіночак, разведзеных, удоў і ўдаўцоў". У апошні час, аднак, статут прыйшоў у супярэчнасць з інтарэсамі існавання ўсёй сістэмы клубаў. Справа ў тым, што колькасць адзінокіх людзей у краіне з кожным годам не павялічваецца, а змяншаецца. Прычынай такой дэмаграфічнай з'явы стаў... празмерны рост кватэрнплаты, цэн на прадукты харчавання, тавары першай неабходнасці. Змагацца з усім гэтым у адзіночку цяжка, клуб жа „дапамагае" многім сваім членам дамовіцца аб уладкаванні сумеснага жыцця. У выніку клуб у Вермоўце пакінула больш чым палавіна яго членаў. Знайшоў сабе сяброўку жыцця і яго старшыня Бернард Стырмен. Англійская газета „Ньюс оф зе уорлд" прыходзіць да вываду: клубы „Адзінокія сэрцы", якія па ўсёй краіне існуе нямала, хутка будуць дубліраваць шлюбныя канторы.

Не ўніжайце чалавека залатоўкай. Дайце яму дзесяць.